Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 80 (1080) ♦ Субота, 29 квітня 1995 року ♦ Ціна договірна

Хай живе солідарність! Людини й природи

Фото Зеновія КОВАЛЯ

Валерій ІНЮТІН, журналіст

ПІД ЗАХИСТОМ МЕНШОГО БРАТА

Приємно іноді замислитися над різними символами. Приміром, над бойовим орденом — як символом мужності, чи над колесом — як символом Всесвіту, чи над лелекою — як символом Дому. Авжеж, це приємно, але й небезпечно, бо той же лелека не замислюється над своєю символічністю, йому, либонь, було б смішно все це, якби він дізнався.

Цікаво — чи ми для лелеки що-небудь символізуємо? І що саме? Навряд чи щось особливо приємне.

Мої роздуми перериває дволітній онук Кирюшка.

— Дідусю, ну чому вони стріляють? — питає він щовечора о восьмій годині, коли починаються останкінські теленовини.

(Закінчення на 9-й стор.).

Олег ДЬОМІН: «Нам необхідно створити міжпарламентську комісію з Держдумою Росії»

У Москві з робочим візитом побувала делегація Верховної Ради України, яку очолював заступник Голови українського парламенту Олег Дьомін. В ексклюзивному інтерв'ю кореспондентові Укрінформу він сказав:

— Ми задоволені результатами візиту до Держдуми Росії. Поставленої мети в основному досягнуто. На сьогоднішній день у нашого парламенту кращі зв'язки і взаєморозуміння з американським Конгресом, ніж з Держдумою Росії. Проте саме з найближчими сусідами доводиться частіше вирішувати нагальні проблеми. Тому нашу пропозицію про створення міжпарламентської комісії законодавчих органів двох держав було зустрінуто з розумінням і, в принципі, з цього питання досягнуто домовленості.

Звернення IV Конгресу Федерації професійних спілок України

до всіх членів профспілок, до трудящих України в зв'язку з Днем міжнародної солідарності трудящих 1 Травня

Шановні співвітчизники!

Наближається 1 Травня — День міжнародної солідарності трудящих, який традиційно відзначає трудове людство світу.

В Україні, на жаль, цей день затьмарений сумними підсумками в житті і праці. Виробництво катастрофічно знижується, в занепаді сільське господарство, зростають смертність, злочинність. Непродумана економічна політика, яку продовжують проводити центральні органи влади, нестримне підвищення цін на товари першої необхідності і продукти харчування, комунальні послуги і транспорт відкинули більшість працездатного населення за межу бідності, ставлять його на грань виживання. Особливо потерпають пенсіонери, студенти, інші категорії людей.

Сьогодні важко всім. Вихід один — об'єднатися і спільними зусиллями змінити на краще той стан, в якому опинилася Україна.

Нехай символом єдності стане Першотравень, який понад 100 років тому було проголошено Днем міжнародної солідарності трудящих усіх країн світу.

Ми закликаємо членів профспілок, трудящих України не залишатися в цей день наодинці зі своїми труднощами і бідами, не бути байдужими, а взяти участь у заходах, що проводитимуться на місцях.

Наше гасло: **єдність дій людей праці в ім'я кращого життя!**

Прийнято 26 квітня 1995 року.

Олександр Мороз — про проблему ЧФ...

Кельн. 27 квітня. Проблему Чорноморського флоту буде розв'язано найближчим часом «на державному рівні», заявив у четвер українським журналістам Голова Верховної Ради України Олександр Мороз. Він очолює українську парламентську делегацію, яка перебуває з візитом у Німеччині.

Глава українського парламенту вважає «неприпустимим» передання Севастополя під військово-морську базу російського ЧФ.

За його словами, Чорноморському флоту необхідно виділити в Севастополі територію для стоянок кораблів і розміщення різних служб забезпечення. Базування ЧФ, наголосив він, має здійснюватися на умовах оренди.

...і про участь України в торжествах у Берліні

Бонн. 27 квітня. Глава українського парламенту Олександр Мороз сподівається, що Німеччина вивчить можливість участі України в торжествах з нагоди 50-річчя закінчення другої світової війни, що відбудуться 8 травня в Берліні.

Він заявив, що «Україна втратила в роки війни близько 5 млн. чоловік і вже цим заслужила право бути серед членів антигітлерівської коаліції на торжествах 8 травня».

Це питання серед інших обговорювалося на зустрічі О. Мороза з держміністром МЗС ФРН Гельмутом Шефером, яка відбулася 27 квітня.

Читайте в суботньому номері:

Парламентська хроніка

Житло, як фата-моргана

Денне і вечірнє засідання 27 квітня

Після того, як проект закону України про бюджетну систему було відправлено на доопрацювання, парламент приступив до розгляду питання «Про Концепцію державної житлової політики» в першому читанні. Народні депутати заслухали доповідь голови Державного комітету України з житлово-комунального господарства Георгія Онищука та співдоповідь члена постійної Комісії Верховної Ради з питань базових галузей та соціально-економічного розвитку регіонів Анатолія Дроня.

Як зазначив доповідач, середнє забезпечення громадян житлом в Україні значно нижче, ніж у багатьох країнах світу. Та й технічний стан його незадовільний. Адже загальна площа аварійних будівель та будинків, що потребують термінового ремонту, сягає за 43 мільйони квадратних метрів. Окрім того, різко скоротилися обсяги житлового будівництва. Так, минулого року його введено вдвічі, менше, ніж у 1990. У той же час на квартирному обліку перебуває 2,3 мільйона сімей, що становить майже 7 мільйонів чоловік. Окремі з них чекають на житло 15—20 років. Отаку, далеко не радісну картину змалював перед парламентаріями Георгій Онищук. І запропонував: оскільки державою не реалізовано передбачене Конституцією зобов'язання забезпечити громадян безплатним житлом, необхідно створити умови, за яких кожен відповідно до своїх потреб і можливостей міг би збудувати, придбати у власність або одержати житло в оренду. За державою залишаються функції забезпечення житлом у межах встановлених норм малозабезпечених, інвалідів, ветеранів війни, осіб, постраждалих від аварії на ЧАЕС, деяких інших категорій.

Концепція передбачає також наступність політики щодо тих, хто перебував на квартобліку та потребує поліпшення житлових умов. Але в останньому випадку держава не зобов'язується цілком фінансувати будівництво, а допомагатиме через виділення земельних ділянок, субсидій, пільгових кредитів тощо.

— Ми значно запізнюємося з прийняттям основ нової житлової політики. Адже старі підходи давно не діють, а нових законодавчо не визначено, — наголосив співдоповідач Анатолій Дронь.

Він запропонував чіткіше відобразити в концепції норми, якими керувалися б учасники фінансування спорудження і обслуговування житлового фонду вже сьогодні, вніс ряд інших доповнень до законопроекту, а також запропонував, щоб зростання витрат населення на будівництво, придбання житла, оплату комунальних послуг велося паралельно з реформуванням системи оплати праці.

Оцінки запропонованого законопроекту були часом діаметрально протилежні. Навіть депутатами, так би мовити, спільної політичної орієнтації. Наприклад, Михайло М'ясковський висловився проти прийняття такої концепції. Михайло Степанов охарактеризував проект як концепцію відходу держави від проблем житлової політики, бо він ще більше розширює прірву між більшістю населення України та невеликою групою нововявлених багатіїв. У той же час мала рацію і Наталія Вітренко, яка запропонувала прийняти проект у першому читанні і доопрацювати його, бо відкладати на потім — це означає ще більше ускладнити ситуацію. Такої ж думки були й інші промовці.

Наприкінці засідання народні депутати перейшли до розгляду різного.

Василь ТУГЛУК.

Лікуємо не хвороби, а наслідки

Переможці йтимуть під державним прапором України і прапорами, з якими вони йшли у бій з ворогом

Ранкове засідання 28 квітня

«Утрясаючи» порядок денний пленарних засідань, народні депутати зачепилися за кілька питань: під якими прапорами йтимуть ветерани війни у святкових маршах переможців; що робити з воєнізованими формуваннями УНА-УНСО, які провокують нас на війну з Росією; як бути з діями Президента України, котрий за спиною Верховної Ради видає нові документи про земельну реформу?

Зрозуміло, щонайбільше емоцій викликало перше питання. Ситуацію розрядив головуючий Олександр Ткаченко. Він сказав: «Навколо чого, зрештою, суперечки? Учасники святкових маршів йтимуть під державним прапором України і колишніми бойовими знаменами. Хто може заборонити ветеранам війни це зробити?» На цьому й порішили.

Швидко зійшлися депутати у рішенні стосовно вояків УНА-УНСО: доручити Генеральній прокуратурі України оперативно розглянути обставини, що склалися, і доповісти про це ВР України.

Що ж до земельної реформи, то це питання було включено до порядку денного, з інформацією мав виступити голова Комісії ВР з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів та соціального розвитку села Анатолій Даниленко.

Після швидкого обговорення розділу 2 проекту закону про бюджетну систему, який був схвалений у цілому, розпочалося слухання питання про виконання постанови ВР від 18 квітня за інформацією уряду про незадовільний соціальний захист населення у зв'язку з підвищенням тарифів щодо оплати газу для побутових потреб, інших енергоносіїв і житлово-комунальних послуг.

Оцінюючи інформацію в.о. міністра економіки Р. Шпека, народний депутат Валентина Гоноровська висловилася так: «Ми лікуємо не хвороби, а їх наслідки. Замість того, щоб шукати нові родовища газу у себе в Україні, вийти на різко виражену економію енергоносіїв, уряд уперто прагне перекласти всі проблеми з оплатою та закупівлею енергоносіїв на плечі людей».

Депутати підтримали таку позицію колеги.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Першотравень. Початок останнього місяця весни, що рік годує...

ЩО ДЛЯ ВАС 1 ТРАВНЯ? Це запитання бліц-опитування, проведеного нашими кореспондентами напередодні весняного свята, яке має свої традиції й історію. Ось палітра думок.

Олександр СТОЯН, голова Федерації профспілок України, народний депутат України:

— Символ об'єднання трудящого люду ось уже більш як століття є День міжнародної солідарності трудящих.

В Україні трудівникам є за що боротися. Прикро, але — факт. Населення нашої держави у відчаї: злиденна заробітна плата, низькі пенсії, стипендії, до загрозливої межі впала платоспроможність усіх громадян, багато людей зосталося без роботи.

Тому першотравневі дні у цьому році хоча й вихідні, але не святкові. Президія Федерації профспілок України у своїй постанові рекомендувала провести 1 — 2 травня або напередодні мітинги, збори, маніфестації, інші заходи, на яких висловити свою солідарність, звірити і висловити ще раз свої вимоги до владних структур під загальними гаслами: «Єдність дій людей праці в ім'я кращого життя!»

Трудящий люд сподівається на кращий поворот в економічному житті України, на те, що буде покладено край боротьбі за владу, що пріоритетним принципом незалежності нашої держави стане турбота про людину.

Багато нам потрібно сьогодні зробити, щоб стати цивілізованою демократичною державою. Хочеться вірити, що мудрість наших людей, працелюбність стануть запорукою кращого життя, і притому в недалекому майбутньому.

Що побажати в ці першотравневі дні? Все ж таки, незважаючи на всі негаразди та труднощі, — віри, оптимізму, надії. Український народ вартий кращого життя.

Сергій ГЕРАСИМЕНКО, ветеран війни і праці з Дніпропетровська:

— Однозначно — свято міжнародної солідарності трудящих. Воно пов'язане з долею трудового люду планети. Завжди з найкращими почуттями чекав першотравневого дня, і зараз мої спогади про нього теплі й зворушливі. Бо це спогад про багатолюдні демонстрації з прапорами, музикою і співами. Ідеш разом з усіма в колонах і радієш від того, як чудово, красиво і весело живеться. Дуже шкода, що сьогодні немає загальнонародних свят, які раніше об'єднували людей і піднісили настрій.

Анатолій ДЗЯБУРА, ветеран війни з Чернігова:

— 1 травня 1945 року для мене закінчилась під Берліном війна, а тому цей пам'ятний день назавжди увійшов у серце як свято Миру, Весни, Надії. Я проти того, щоб Першотравень використовувався з тією чи іншою ідеологічною метою різноманітними політичними силами. Досить «добровільно-примусових» демонстрацій, фальшивої «міжнародної солідарності трудящих», капеересівських гасел та тріскотні! Натомість хай будуть у містах і селах концерти, квіти, дитячі усмішки, сімейні масові виходи на природу.

Марія ФЕДОРЮК, з Чернівців, тимчасово безробітна:

— Маївки в нашому селі проводили виключно для начальства. В лісі, подалі від людських очей, збиралися члени правління колгоспу, голова, секретар парторганізації, бухгалтер, бригадири. Там вони дудлили горілку, добре закусювали, веселилися. Рядові колгоспники в цей час трудилися до сьомого поту в полі. От вам і «трудова солідарність».

Та це не означає, що я заперечую Першотравень, закликаю викреслити його з календаря. Нехай люди, що обожнюють його, виходять на майдани і демонструють свої переконання. Я лишень проти того, щоб це свято перетворювалося на політичне протистояння, збурювало громадський спокій, настроювало людей пускати в дію «булыжник — оружие пролетариата».

Сьогодні, коли наша держава перебуває в економічній скруті, їй потрібна не показушна, мітингова солідарність, а істинна, всенародна, яка об'єднала б усіх докупи, дала заряд до праці, розбудови економіки.

А оживе держава — оживемо й ми. У мене, і в сотень таких, як я, відпаде потреба ходити по барахолках, заробляти собі на прожиток. Вірю, що так воно й станеться.

Михайло ЧЕКМАН, голова Хмельницької міської Ради народних депутатів:

— Першотравень викликає завжди спогади у першу чергу про помпезні демонстрації, на які виганяли всіх в обов'язковому порядку, ледь не батогом. Бо не підеш — потрапиш у немилість до начальства, у кращому разі залишишся без премії. Зате завжди приємні спогади про другий день — маївки. То і відпочинок, і свято, і розвага.

Нинішнього Першотравня у нас відбудеться два мітинги. Рух і прихильники Президента збираються у парку імені Шевченка, соціалісти і комуністи — у міському парку культури та відпочинку. А в центрі, на площі Незалежності, ми організовуємо свято для дітей.

Петро КОРОЛЮК, підприємець із Луцька:

— Змінюється час — змінюються погляди людей. На мою думку, це добре. І ось уже кілька років ніхто нікого не жене на першотравневу демонстрацію, не дають команди згори, які вигукувати здравиці на честь вождів пролетаріату... І — нормально. Виявляється, що так можна жити. Якщо Першотравень — свято весни, то навіщо йти на демонстрацію? Виголошувати політичні промови? Нехай кожна людина святкує так, як вона хоче. Особисто я не вважаю Першотравень святом для України. Свого часу його нав'язали нашому народові штучно. Нічим це свято не пов'язане із звичаями українського народу, його традиціями, далеке від духовної культури, нашої спадщини.

Сергій УКРАЇНСЬКИЙ, член фермерського господарства «Славутич», що на Херсонщині:

— Лише нещодавно ми відсвяткували Пасху. Це свято мені добре зрозуміле, не те що Першотравень. Якщо воно хоче ще раз повідомити мені, що надворі весна, травень, то я й сам про це знаю. У крайньому разі можна подивитися в календар. Якщо це праця, то я й без нагадування щодня виходжу в поле: культивую, сію соняшник, на порі — овочеві культури. На такі забави, як ходіння в колонах під червоним прапором (у школі було цього досить), немає часу, а насамперед бажання. До того ж, я й досі не зрозумів, з якої нагоди і коли було встановлено цей день, для чого?

Олександр ВИВРЕНЮК, комерційний директор кіровоградської фірми «Айсбергкорпорейшн»:

— На мою думку, це свято миру, дружби між народами, свято людей праці. Таким принаймні воно було для нас раніше. Зараз уже воно все більше втрачає своє значення і ставлення до нього майже ніяке. Так собі, свято — і все.

Кор.: А ви знаєте про його походження?

— Ні, не знаю. Просто встановили таке свято за радянської влади і все.

Кор.: Між іншим, його встановили не в нас, а в Парижі у липні 1889 року в пам'ять про виступи і боротьбу з поліцією робітників Чикаго у травні ді 1886 року. І святкують його в багатьох країнах як Міжнародний день солідарності трудящих...

— Ну, коли так, тоді й справді свято. Але ж більшість людей про це не знає. Просто виходять за звичкою на демонстрації.

Кор.: А як ви, бізнесмен, ставитеся до захисту трудящими своїх прав у такий спосіб?

— Думаю, демонстрації не той метод захисту. Є інші: профспілки, укладання угод із роботодавцями. Але коли люди хочуть — нехай святкують, нічого у цьому поганого немає.

Розпитували земляків Микола ВОЛОК, Сергій НАВЛЕНКО, Іван КАЛИНИЧЕНКО, Микола НЕЧИПОРЕНКО, Василь БАБУХ, Богдан БЕРЕКЕТА, Михайло ВАСИЛАШКО, Петро ШВЕЦЬ.

Чорнобиль ще не минув

Чи ПАМ'ЯТАЄМО ми 26 квітня 1986 року? Запитання, що за дев'ять років стало банальним, але не риторичним. Бо відзначати з року в рік скорботну дату ще не досить, щоб відповісти на нього стверджувально. Слід ще і ще раз, прискіпливо і невтомно, повертатися до витоків цієї справді національної трагедії, аналізувати причини, говорити про них уголос, з урядових і неурядових трибун і газетних шпальт. Можливо, тоді ми нарешті зможемо сказати: так, ми пам'ятаємо Чорнобиль, бо ми зробили все, щоб він не повторився. А поки що питання залишаються...

На деякі з них відповідає голова Комісії ВР з питань Чорнобильської катастрофи Володимир ЯЦЕНКО.

— Сьогодні, в умовах глибокої кризи, для більшості українців заробити на хліб насущний чесною працею є проблема. На цьому тлі трагічні події 1986 року губляться і якось непомітно відступають на другий план.

Більш того, на думку деяких державних службових осіб, чорнобильські проблеми заважають реформуванню економічної і політичної системи. Дехто намагається вирішити проблему просто: закрити «чорнобильську» сторінку новою, чистою, зробити вигляд, що все гаразд — постраждалі захищені, все можливе для ліквідації наслідків аварії зроблено.

— А отже й Мінчорнобиль виконав свою місію, і його можна ліквідувати...

— Чутки про ліквідацію цього міністерства поки що залишаються чутками. Але... Відомо, що торік в проекті структури Верховної Ради України нового скликання Чорнобильська комісія навіть не згадувалась. Проте вдалося переконати депутатів у необхідності створення такої комісії. Сьогодні знову відчуваються спроби звести Чорнобильську проблему з загальнодержавного рівня до відомчого і місцевого.

(Закінчення на 3-й стор.).

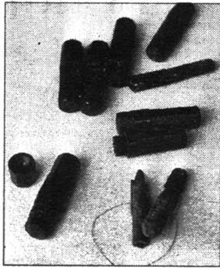
Віталій МАКСЮТЕНКО, «Голос України»

Усе, що було не зі мною...

***ДОПОКИ** гідно не поховано полеглого солдата, війна не може вважатися закінченою. На полях, у ярах і лісах України ще тисячі безіменних могил воїнів, сім'ям яких колись повідомили: «Пропав безвісти». Держава давно б мала подбати про гідні почесті кожному, хто поліг на полі бою, та все не до того. Слава Богу, є ще серед нас люди, для котрих пам'ять про війну, її мучеників стала покликом совісті.*

Форма на зразок солдатської, рюкзак, саперна лопатка (обов'язково воєнна, знайдена під час розкопок), німецька фляга (радянські були чомусь переважно скляні) — такий вигляд у членів Сумського пошукового загону «Пам'ять». За сім років загін пройшов дорогами війни сотні кілометрів, розкопав п'ять тисяч полеглих, встановив 132 імені загиблих, 27 місць падіння радянських літаків.

А почалося все з того, що художній керівник Сумського ТЮГу Віктор Татаренко задумав знайти місця загибелі у 1943 році трьох радянських літаків. Був він тоді 14-річним і на власні очі бачив трагедію, яка сталася у небі над рідним селом. Майже три роки група добровольців власним коштом під час канікул і відпусток вела пошук. Врешті підняли останки літаків і людей, встановили імена пілотів. На відкриття меморіалу до Сум приїхали ветерани 180-го авіаційного полку 202-ї авіаційно-бомбардувальної дивізії 2-ї повітряної армії Воронезького фронту. З рук фронтовиків слідопити отримали, як вони самі зізнаються, найвищі у своєму житті нагороди: кожному вручили почесний знак «Ветерану 202-ї авіадивізії».

Тоді ж народилася ідея створити постійно діючий обласний пошуковий загін. Його базою стало Сумське ПТУ № 1, а командиром — заступник директора училища з навчально-виховної роботи Сергій Охріменко. Сьогодні у загоні 28 чоловік. Четверо новачки, решта досвідчені слідопити, котрим є що згадати.

У прозорому футлярчику — двадцятиграмовий осколок снаряда. Інструктор загону Сергій Беспалов зберігає його як згадку про першу Всеукраїнську вахту Пам'яті під Ізюмом у 1992 році. Але це не сувенір — хірург витяг його з голови Сергія. Під час розкопок вибухнув снаряд — двоє загинули, двох тяжко поранено.

Не тільки цим запам'яталася ізюмська вахта: приурочили її до 50-річчя визволення України. В рамках програми «Пам'ять землі» робилась паспортизація усіх поховань і республіканська асоціація молодіжних об'єднань «Обеліск» оголосила операцію «Харківський вузол». Належало встановити долю воїнів, які опинилися під Харковом у ході невдалого наступу 1942 року. Сотні останків видобули з землі там, де полягло 70 відсотків солдатів 8-ї гвардійської армії.

Друга Вахта була минулого року в Глухові. Тут у 1941-43 рр. був один з найбільших в Україні концтаборів військовополонених. За сезон слідопити ексгумували 2100 останків, знайшли близько 30 солдатських медальйонів, половину з яких вдалося «розшифрувати». Усього ж у траншеях під Глуховом закопано понад 10 тисяч закатованих гітлерівцями людей.

— Після того, що ми бачили і пережили у Глухові, я для себе твердо вирішив — це свята справа і слугуватиму їй, доки стане сил, — говорить пошуковець з 6-річним стажем Володимир Копиця.

Двічі на рік, навесні й восени, загін вирушає за підготовленим заздалегідь маршрутом. Слідопити детально обізнані з оперативними зведеннями бойових дій, вони достеменно знають навіть, де який окоп було викопано. Стараннями «Пам'яті» з'явилися обеліски і меморіальні знаки у Ямпільському, Путивльському, Глухівському, Тростянецькому районах. Цього року загін працюватиме у селах Кролевецького району, де влітку-восени 1941 року діяв 3-й повітряно-десантний корпус, а також у Конотопському районі, де воювали частини 40-ї армії Південно-Західного фронту, продовжуватиме розкопки на території глухівського табору.

Щоразу перед виїздом в експедицію вони вивчають архівні матеріали, мемуари про воєнні дії у районах планових розкопок, здають заліки на знання зброї і правил поводження з нею, а також на вміння подати першу медичну допомогу. Результати розкопок ретельно досліджуються, хоч на деякі запитання й дотепер відповіді нема. Чому, скажімо, серед загиблих частина зодягнута у чорні бушлати? Або як опинилася на території Сумщини 21-а гірськокавалерійська дивізія, бронзову печатку якої знайдено у Сумах?

Є версії: «чорнобушлатники» — то бійці другого стратегічного ешелону, який створювався Сталіним з в'язнів, а одягали їх так, аби замаскувати масову мобілізацію та підготовку до війни. Гірськокавалерійська ж дивізія квартирувала в Україні з 1939 року і, напевно, готувалася до удару по Румунії, аби відрізати її нафту від Німеччини.

Розкопки засвідчують, що часто солдатам відводилася роль звичайнісінького гарматного м'яса. Інакше як розуміти випадки, коли у воронці з останками 3—4 бійців знаходили лише одну бойову гвинтівку і 2—3 муляжі гвинтівки з написом на прикладі «ОСОАВИАХИМ — 1932».

— Тісні контакти з архівом Міністерства оборони підвели нас до висновку, що списки безповоротних втрат на фронті не відповідають дійсності, — говорить Сергій Охріменко. — Оскільки втрати живої сили впливали на оцінку командування, останнє прагнуяо у звітах звести цю цифру до мінімуму. Робилося це просто: «пропав безвісти». Для командира «неточність» вигідна, а для сім'ї загиблого це означало, що держава не надаватиме допомоги у зв'язку з втратою годувальника. З цією ж метою, а ще аби приховати справжні масштаби втрат, у 1942 році відмінили солдатські медальйони.

На пошукових стежках трапляло зустрічати хлопцям з «Пам'яті» так званих «чорних слідопитів», мародерів. Ці нелюди йшли, як правило, попереду загону, залишаючи після себе сплюндровані могили, розкидані останки, розстріляні з обрізів черепи, обвуглені на кострищах кістки. Цікавило їх тільки те, що можна вигідно збути колекціонерам — бойові нагороди, знаки, зброя. Щоправда в Україні такий вандалізм не набув масового поширення. Але й поодинокі випадки ятрять душу соромом. Болить і те, що пошукова робота нікому, окрім ентузіастів у державі непотрібна. Святкуємо 50-річчя Перемоги, не маючи Закону про увічнення пам'яті загиблих та пошукову роботу. У Росії такий закон діє другий рік. У бюджеті навіть не передбачено статті витрат на пошук і перепоховання останків захисників Батьківщини.

Щотижня у кімнаті музею при СПТУ у них загальний збір. Учень і робітник, художник, педагог — вони вже не уявляють життя одне без одного. На матеріальні труднощі не нарікають. Ніхто не допомагає? Нехай, аби тільки не заважали. І ще не люблять у загоні гучних фраз про громадянський обов'язок, патріотизм тощо. Спокійно і переконано роблять важку, але благородну справу. Хлопців інколи запитують: навіщо вам це, краще б відпочивали або займалися бізнесом. Що тут відповіси?

Суми.

На знімку: перепоховання воїнів у-с. Білиця-Ямпільського району.

Фото Сергія ОХРІМЕНКА.

Чорнобиль ще не минув

(Початок на 2-й стор.).

...Декілька днів тому я зустрічався з Президентом України. Леонід Данилович Кучма був проінформований про стан здоров'я ліквідаторів та постраждалих внаслідок аварії 1986 року, про проблеми забруднених територій. Він погодився з тим, що вирішення всього комплексу проблем має координувати саме Мінчорнобиль. Було визнано за необхідне посилити державне керівництво всім комплексом робіт з ліквідації наслідків аварії і соціального захисту потерпілих. З цією метою чорнобильські управління при обласних Радах народних депутатів будуть підпорядковані ще й Мінчорнобилю України.

— Але чи покращить це ситуацію? Адже коштів в державному бюджеті бракує, через що компенсації виплачуються несвоєчасно, не виконується програма переселення...

— Це дійсно так. Коли чотири роки тому в держбюджеті частка «чорнобильських» витрат становила 15,6%, то на рік 1995-й закладено лише 3,4%. Це — менш як третина від потреби.

Але ми розраховуємо через посилення управлінської вертикалі зробити більш ефективним використання цих коштів. Необхідно створити Чорнобильський банк, як це і передбачено Законом України про статус забруднених територій. Ми розраховуємо також на суттєву корекцію курсу реформ. Необхідно посилити їх соціальну орієнтацію, збільшити частку заробітної плати в ВНП. Слід змінити саму концепцію соціального захисту людей, подолати настрої безвиході, приреченості, що панують у багатьох ліквідаторів і потерпілих.

— Цим і зумовлені зміни та доповнення до пакета «чорнобильських» законів, над якими сьогодні працює комісія?

— Почасти. Але підкреслю, що ініціатива перегляду законів належить Кабінетові міністрів. Ми співпрацюємо з урядом, намагаючись скоротити витрати, не знижуючи рівня соціальної захищеності населення. Крім того, зміни до закону покликані примусити діяти ті його статті, які досі не працювали. Це стосується і поширення дії положень статей 20, 21, 23 Закону про статус та соціальний захист осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, на дітей.

Прагнемо поширити компенсації та пільги також на важко хворих маленьких громадян України, яких досі цей Закон не захищав.

Взагалі ми відпрацювали більш як тисячу пропозицій. У новій редакції буде викладена майже половина його статей.

— Чи буде переглянуто процедуру надання статусу ліквідатора аварії? Не секрет, що багато хто з власників чорнобильських посвідчень не був у «зоні» навіть на екскурсії.

— Можливо, декому і вдалося «вибити» для себе незаконні пільги. Але абсолютно надійної системи захисту від шахраїв у світі не існує. І щось міняти в процедурі через 9 років після аварії безглуздо.

До комісії, до речі, дуже часто звертаються з вимогами надати їм статус ліквідатора працівники ПУСО (пунктів санітарної обробки). Але ж тоді заради справедливості слід згадати і працівників м'ясо- та льонокомбінатів, які займались переробкою забрудненої продукції. Руки цих людей в прямому розумінні обпалені радіацією, і вони теж заслуговують на статус ліквідатора. Коли міркувати так і далі, майже все доросле населення України так чи інакше брало участь у ліквідації аварії на ЧАЕС. Проте Закон покликаний захищати найбільш постраждалих, тих, хто безпосередньо брав участь у ліквідації аварії, врятувавши нас від ще більшої катастрофи. На жаль, багато хто з них вже ніколи не скористається з тих пільг...

— І останнє. Володимире Михайловичу, нещодавно у нас з'явився привід для оптимізму — Європейський Союз та «велика сімка» погодилися з необхідністю комплексного підходу до розв'язання проблеми ЧАЕС...

— Я поки що не поділяю такого оптимізму. На жаль, завдяки вузьковідомчому підходу наших чиновників до Чорнобильської проблеми, світ зводить її до закриття ЧАЕС. Верховна Рада прийняла відповідне звернення до ЄС та парламентів країн «великої сімки». Ми сподіваємося на те, що світове співтовариство свою позицію скорегує. Ми сподіваємося на допомогу Заходу і у вирішенні долі ЧАЕС, і у фінансуванні програм, пов'язаних із захистом людей, реабілітацією забруднених земель, перетворенням 30-кілометрової зони в прибутковий для України науково-дослідний полігон. Одне слово, у комплексному розв'язанні проблем. Іншого підходу і бути не може.

Останнім часом з боку атомного лобі посилюється пропаганда — мовляв, і масштаби аварії перебільшені, і чорнобильський фонд варто було б спрямувати не на захист людей, а на створення замкненого ядерно-паливного циклу, і взагалі вирішувати долю атомної енергетики мають лише професіонали... Ми, звісно, повинні цінувати (і цінуємо) професіоналізм. Але Чорнобильську катастрофу зробили можливою теж не дилетанти. А от серед тих, хто гасив пожежу, чистив дах, будував «саркофаг» професіонали- ядерники становили далеко не переважну більшість. Потрібно згадати і про 3 мільйони непрофесіоналів, зокрема, дітей, які отримали і отримують сьогодні солідні порції радіонуклідів з усіма відомими негативними наслідками.

Враховуючи це, слід обережніше поводитись з висловлюваннями щодо професіоналізму. За фахівцями, звісно, перше слово, але прості люди теж мають право брати участь у вирішенні своєї долі — їм жити на цій землі!

Інтерв'ю записала Галина ТИХА.

У номер

● *Чернівці*

Співробітництво міцнітиме

У Чернівцях відбулося підписання угоди про економічно-культурне співробітництво між Сучавським повітом (Румунія) та Чернівецькою областю. Сторони не перший рік допомагають одна одній технічними засобами, будівельними матеріалами, сільськогосподарською продукцією. Торік спільний товарооборот перевищив три мільйони доларів США.

Нова угода передбачає створення у Чернівцях та Сучаві філій українсько- румунського банку, відкриття в Сучаві відділу Буковинської торгово-промислової палати, започаткування спільних українсько-румунських підприємств.

Угоду підписали префект Сучавського повіту Йон Банческу та голова Чернівецької обласної Ради народних депутатів Іван Гнатишин.

● *Харків*

У Харкові відкривається нова лінія метро

27 квітня новою лінією Харківського метрополітену пройшов перший поїзд. Його пасажирами були метробудівці, «батьки» міста та області. Уже немає сумніву, що 9 травня проїхати новозбудованою підземкою зможуть усі бажаючі харків'яни і гості міста.

Введення в дію першої черги третьої лінії Харківського метро у переддень 50-річчя Великої Перемоги стало можливим за активної, напруженої роботи передусім колективу метробудівників, керівників облвиконкому, міськвиконкому, працівників харківських підприємств. Таким чином, Харків став першим обласним центром СНД, де споруджено аж три лінії метро. Найближчими роками плановано завершити роботи на інших ділянках нової лінії, проектують спорудити станції в густонаселених віддалених районах міста.

Очікується, що в церемонії урочистого відкриття нової лінії Харківського метро візьме участь Президент України Леонід Кучма.

● *Севастополь*

Чужі на своєму святі?

Командування Чорноморського флоту вважає за неможливе і аморальне участь Військово-Морських Сил України в заходах, присвячених Дню Перемоги, оскільки моряки українського флоту склали іншу присягу, тобто присягнули народові незалежної держави.

● *Київ*

Зібрав конкурс молоді таланти

Чотирнадцять державних прапорів країн Західної Європи, Америки та ближнього зарубіжжя прикрасили сцену Великого залу консерваторії, де відбулося урочисте відкриття Першого міжнародного конкурсу юних піаністів пам'яті Володимира Горовця. Україні належить особлива роль — майже тридцять міст делегували своїх талановитих музикантів, котрі цими днями виборюють лауреатські звання та почесні нагороди.

Уславлене ім'я Володимира Горовця — неперевершеного майстра фортепіанного мистецтва, відомого й улюбленого у цілому світі, надає конкурсу особливого іміджу. Народившись у Києві на початку XX століття, Горовиць здобув музичну освіту у найстарішому навчальному закладі України — Київському музичному училищі, а потім і в консерваторії. Його педагогами були видатні майстри — засновники української фортепіанної школи — В.Пухальський та Ф.Блуменфельд. Тут, на батьківщині, Горовиць починає свій творчий шлях, виступаючи у пореволюційну добу в Києві, Одесі, Москві і Петрограді.

«Ми не залишимо армію один на один з її проблемами», —

наголосив Верховний Головнокомандуючий Збройними Силами Президент України Леонід Кучма, який 27 квітня побував на державному полігоні ракетних військ та артилерії ЗС, на планових тактичних навчаннях.

Тут, неподалік Переяслава-Хмельницького, учасники навчання — члени Ради оборони України, представники Верховної Ради, Кабінету міністрів, керівники підприємств ВПК, керівництво Збройних Сил України та військові аташе, акредитовані у нашій державі, — оглянули зразки ракетно-артилерійської техніки, що на озброєнні ЗС України, а також спостерігали за нанесенням ракетного групового удару ракетними комплексами «Точка» та бойовими стрільбами підрозділів реактивної артилерії «Град», «Ураган» і «Смерч».

Як доповів Президенту керівник навчань — начальник ракетних військ і артилерії ЗС України генерал-майор Володимир Терещенко, усі ракети влучили в ціль. Про це засвідчили високі бали, затверджені Верховним Головнокомандуючим. Леонід Данилович зауважив, що, на жаль, не підписав нікого Указу, щоб заохотити військових, які так влучно стріляють. А ще побажав, щоб їм ніколи не довелося застосовувати цю грізну зброю у справжніх цілях.

Говорячи про перспективи Збройних Сил, Леонід Кучма наголосив:

— Треба мати чітку і ясну військову доктрину, якої, на превеликий жаль, у нашої держави немає. Згідно старої, треба викопати окопи по усьому кордону й оборонятися. Я не сприймаю такої доктрини. Належить спочатку розробити нормальну доктрину та згідно з нею розбудовувати наші Збройні Сили.

Ігор МЕЛЬНИЧУК,
прес-служба МО.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Григорій ГРИНЬ, «Голос України»

Скандал

Бої місцевого значення

Чергові й позачергові сесії міськради у Кременчуці відбуваються мало не щомісяця. На останній депутати висловили недовір'я меру

Конфлікт цей де в чому навіть запрограмований. Уже у самому обранні на посаду голови міськради Леоніда Білана було закладено чимало суперечностей, які з часом і вилились у протистояння між мером і депутатським корпусом. З одного боку — нова людина у владних структурах: молодий, енергійний і для багатьох незручний керівник, який у своїх честолюбних намірах керується нерідко не буквою закону, а вольовими одноосібними рішеннями, а то й примхами. З іншого — такий самий неоднозначний у своїх оцінках і прагненнях міський депутатський загал, звиклий передусім аби до нього не тільки прислухались, а ще й рахувались. Зрештою, проти мера постав навіть апарат виконкому, тобто сформована ним самим команда. Рів протистояння обидві сторони копали досить енергійно, хоча й за досить типовим політичним сценарієм, із публічним демонструванням нижньої білизни противника, пошуком прихованих ворогів, погрозами тощо.

Втім, прозвучало на останній сесії і чимало типових прикладів, які досить виразно характеризують волюнтаристський стиль керівництва та наслідки, до яких він призводить. Нікого не повідомивши, не враховуючи матеріальних і фінансових можливостей міста, Леонід Білан з власної ініціативи дав згоду провести в Кременчуці чемпіонат Європи з мотоболу, але відповідальність за це переклав на плечі свого заступника. За попередніми підрахунками, обійдеться він місту в 40—50 мільярдів карбованців. Отож, сесія визнала за недоцільне фінансувати змагання за рахунок місцевого бюджету і перекинула їх на плечі безпосереднього ініціатора. Ймовірніше, за такого перебігу подій, бої місцевого значення переростуть у міжнародний скандал.

Інший факт ще більш промовистий, аби не сказати комічний. Вирішивши зайнятись підприємницькою діяльністю на благо рідного міста, голова міськради без погодження з членами виконкому і депутатами підписав угоду на участь у новоспеченій асоціації «Нові технології», до складу якої увійшло зарубіжне акціонерне товариство закритого типу (з контрольним пакетом акцій), торгове об'єднання, приватне підприємство і Кременчуцький міськвиконком в особі... його голови! Найцікавіше те, що новоспечений акціонер вніс як заставу... адміністративний будинок міськради! Можна сміятись, коли б не хотілось плакати. Бо вочевидь, що за такої ситуації ніхто в місті з владоймущих не порине з головою у роботу. Єдине, що вони ще можуть зробити, це скликати чергову позачергову сесію.

Полтавська область.

УТОЧНЕННЯ

У матеріалі «Потрібні професіональні охоронці таємниць» — «ГУ» від 27 квітня 1995 року, розмова з головою Державного комітету України з питань державних секретів Павлом Олексійовичем Мисником — з технічних причин допущені помилки. У третьому абзаці першої колонки замість «абсолютно секретно» треба — «цілком таємно», а замість «секретно» — «таємно». У третьому абзаці четвертої колонки замість «контррозвідкою» треба — «розвідкою».

Просимо вибачити за допущені помилки.

Гумор тижня

«ЖЕК — незалежність»

Вирішили в нашому ЖЕКу учинити остаточну перебудову, а заразом і реформи. Тільки без поділу влади й широкомасштабної пропагандистської підтримки таку справу не облагодити. Як це робити, ніхто не знає. Тоді двірник Петько (він чоловік розумний, хоча відтоді, як разом з дідом скурив абетку, більше книгу в руках не тримав) запропонував видавати власну газету.

А що! Оперативно інформуватимемо мешканців про розподіл повноважень між різними структурами нашого ЖЕКу. Хто сьогодні може погодитися з таким неподобством, що за все разом відповідає начальник, а кожний окремий працівник — за доручену йому ділянку? Це ж розумом не збагнути, яким чином ми досі примудрялися прибирати двори, лагодити водопроводи!.. За повної відсутності демократії і плюралізму вкручували в електролічильники пробки! Ганьба, геть і ганьба! А може не так укручували, не з такою швидкістю й взагалі не тули!

Тож негайно треба поділити владу. Треба нарешті з'ясувати: хто в ЖЕКу хазяїн! Потрібно привертати до непростого й, прямо скажемо, нового для нас процесу ширшу громадськість, тобто мешканців. А як це зробити без друкованого органу? Отож бо й воно! Одне слово, пропозицію двірника Петька було прийнято одностайно.

Почали обирати редакційну колегію. Досить швидко впоралися. А ось з головним редактором справа застопорилась. Зрештою призначили сантехніка Грицька, тобто мене. Бо я виявився найосвіченіший. У слові «ще» зробив лише одну помилку. Написав «зче», а інші взагалі додумалися до «ізче».

Відчувши відповідальність моменту, я поставив запитання засновникам: на чому видаватимемо і як назвемо свій орган?

На чому видавати — це вирішили швидко. Використовуватимемо туалетний папір. Нове слово в поліграфії. Ніхто у світі ще (тепер пишу це слово правильно, знайомий першокласник підказав) не зметикував робити рулонну газету. Адже як полегшиться її використання у прямому призначенні.

З назвою вийшло складніше. Декотрі обстоювали «Сантехнічні відомості». Тут обурилися електрики і внесли контрпропозицію — «Демократичний вимикач». Зрештою зійшлися на «ЖЕК — незалежність».

Ідея так усіх надихнула, що до підготовки нульового номера взялися негайно. Мешканці спочатку перейнялися величчю задуму й робили матеріальні внески. Навіть приносили невикористаний туалетний папір.

Але зі справою зволікали. У середині другого тижня окремі несвідомі громадяни почали боязко повідомляти про поламки водопроводу, про неприбране сміття й інші дурниці.

Та ми вирішили не відступатися. Люди мають зрозуміти, що наша «ЖЕК — незалежність» — для їхнього блага. Ми зобов'язані пройти цей тернистий шлях поділу влади. А ті водопровід з каналізацією можуть поки й почекати.

Головний редактор ГРИЦЬКО.

Сергій ВЛАД, *журналіст*

З ПРОФСПІЛКАМИ ЖАРТИ КЕПСЬКІ

Заява тижня

Минулого тижня відбувся VI Конгрес Федерації профспілок України. Він констатував: дії уряду щодо реформування економіки не мають соціальної спрямованості.

Тим часом, перебуваючи з офіційним візитом у Чехії, голова правління Нацбанку Віктор Ющенко повідомив, що рівень інфляції в Україні у квітні складе 7,5 — 7,8 відсотка. І НБУ зробить все можливе, щоб знизити найближчим часом цей рівень до 5 відсотків. У той час як Конгрес профспілок має реформувати систему соціального захисту, оплати і охорони праці, головний банкір країни вказав на прямий причинний зв'язок цих намірів з фінансовою стабілізацією української економіки.

На думку Віктора Ющенка, шлях до неї лежить через подолання платіжної кризи. І передусім — за природний газ, що імпортується з Російської Федерації. На сьогодні борг України РАТ «Газпром» становить 450 мільйонів доларів США. За словами Віктора Ющенка, він загрожує до кінця року зрости до 1,5 мільярда доларів.

На засіданні уряду цього тижня згадували слова голови правління НБУ щодо ситуації, яка може вибухнути. Перед урядовцями лежав лист представників шахтарських колективів України на адресу в.о. прем'єр-міністра Євгена Марчука. На думку його авторів, Мінвуглепром ігнорує Закон України «Про охорону праці», провокує шахтарів на некеровані акції протесту. За заявою кореспондентові «Інтерфакс-Україна» керівника оргвідділу профспілок працівників вугільної промисловості Івана Глобіна, заробітна плата шахтарям сплачена за останній місяць лише на 30 відсотків. Шахтарі вимагають від уряду підвищення ціни на вугілля. Уряд вимагає від НБУ емісійних кредитів. НБУ вимагає від профспілок розважливого підходу до розв'язання наболілих проблем соціальної політики. Економіка вимагає від шахтарів 100 мільйонів тонн вугілля на рік. А в першому кварталі вони видобули 23,8 мільйона тонн. Як то мовиться, на голому ентузіазмі.

Ольга ВАУЛІНА, «Голос України»

ЗА ВСЕ СЛІД ПЛАТИТИ. ЗА КОМУНАЛЬНИЙ СЕРВІС ТЕЖ

Новина тижня

З а благополучних часів, коли вартість житлової площі, куба води й газу обчислювалася в копійках, держбюджет особливого навантаження від дотацій на житлово-комунальні послуги (а вони з'їдали близько чверті бюджету) не почував. Тарифи на комунальний сервіс були значно нижчі за їхню реальну вартість.

Самостійність України породила проблему енергоносіїв — за російський і туркменський газ потрібно тепер розплачуватися за світовими розцінками. (Сьогодні за кубометр газу Україна платить Росії 80 доларів). В міру підняття цін на енергоносії зростала платня за комунальні послуги. При цьому обсяг послуг не зменшився. Про якість промовчимо...

За словами начальника управління економіки Державного комітету житлово-комунального господарства Анатолія Пересадченка, в зв'язку з галопуючою інфляцією та зростаючими цінами на газ галузь опинилася на межі фінансової катастрофи. Постала дилема: чи й надалі не платити за собівартістю і через пару років наші житла залишаться без води й тепла, чи реформувати оплату за комунальні послуги з урахуванням сьогоднішніх реалій. А реалії такі: якщо наприкінці 1993 року платня за житлово-комунальні послуги становила близько 15 відсотків, то в жовтні 1994 року — лише 7 відсотків від їхньої реальної собівартості. І от постановою Кабінету міністрів № 93 за 15.02.94 вперше було намічено основні напрями даної реформи. Було передбачено довести в 1994 році питому вагу квартплатні населення до 20 відсотків, у 1995 році — до 40 відсотків, у 1996 році — до 60 відсотків від реальної вартості. При цьому головна ідея перетворень — поетапно запроваджувати підвищення цін паралельно з соціальним захистом населення. Але не поголовним, а адресним.

На думку фахівців Житлокомунгоспу, в даному разі потрібен диференційований підхід до проблеми. Втім, його закладено до нової концепції житлової політики, яку нещодавно розглядав український парламент. Згідно з нею заможні пани мають оплачувати житловий комфорт із власної кишені, а малозабезпеченим громадянам допоможе держава...

Драматичний «опус» Кабміну за № 733 (жовтень 1994 р.) вдарив по голові й по кишені українського обивателя. Він прискорював терміни нової системи оплати за комунальні послуги: вже з 1 квітня цього року планувалося 40 відсотків від собівартості, а з 1 липня — 60 відсотків. Цією самою постановою місцевим органам влади надавалося право встановлювати свої ціни на житлово-комунальні послуги. Збагнувши нереальність такого заходу, Кабмін згодом переглянув ці «відсотки»: з 1 лютого — 20 відсотків, з 1 березня — 30 і до кінця поточного року — до 40 відсотків.

У зв'язку зі змінами, Кабінет міністрів видав чергову постанову № 814 за 5.12.94 р., в якому розроблено механізм дотацій населенню на житлово-комунальні послуги. Передбачали виділяти 250 тисяч карбованців на родину, якщо середньомісячний прибуток на одного члена не перевищує 780 тисяч (тоді це була «межа» малозабезпеченості). Сьогодні ця сума становить 550 тисяч за середнього доходу 1730 тис.крб. Наступним етапом «захищаючої» соціальної політики стала чергова постанова Кабміну за 4.02.95 р., згідно з якою родина не повинна платити за житлово-комунальні послуги більш як 15 відсотків від свого місячного доходу. На даний вид субсидування згідно з ухваленим бюджетом виділено 18 трильйонів карбованців. Цим самим документом знову визначено систему «розплати» за комунальний сервіс: із 1.02.95 — 20 відсотків, із травня — 30, із липня — 40 і з вересня — не менш як 60...

Як повідомили в Житлокомунгоспі, найближчим часом буде створено спеціальні служби при виконавчих комітетах, які здійснюватимуть контроль за всіма видами соціальної допомоги, а також за дотаціями на житлово-комунальні послуги.

ЯК СЬОГОДНІ ВИЖИВАЮТЬ КИЯНИ

Опитування тижня

Як сьогодні досить значній кількості людей вдається підтримувати відносно пристойний рівень життя? Це стало предметом вивчення в черговому опитуванні, що його провів центр «Демократичні ініціативи».

Усього було опитано 430 осіб, що за соціально-демографічними показниками представляють доросле населення столиці. На запитання про те, чи погіршилося матеріальне становище їхньої сім'ї протягом минулого року, 12 % опитаних відповіли, що їхні прибутки зросли, а ще 35 % — що лишилися такими ж. Отже, серед опитаних киян майже половина зуміла пристосуватися до життя і не відчуває зубожіння.

Що ж допомагає вижити пересічному киянинові й що зумовлює отой високий рівень добробуту?

Перш за все дуже виручають жителів міста садові ділянки: 26 % опитаних киян зазначили, що постійно отримують продукти зі своїх городів, 33 % — іноді, лише 41 % такої можливості не має. Звідси можна зробити висновок, що більше половини киян, принаймні частково, мають свої, а не куповані продукти.

З метою заробітку популярними стали й поїздки за межі України: серед опитаних 5 % роблять це постійно, 22 % — іноді, тобто це більш як чверть дорослих жителів. Що це істотно впливає на сімейний бюджет, свідчать такі дані: у групі тих, хто може собі ні в чому не відмовляти, 66 % постійно або часто заробляють за межами України; серед тих, кому грошей загалом вистачає, — 39 %; серед тих, кому не вистачає, — 16 % і серед тих, хто змушений обмежувати себе в харчуванні, — 14 %.

Але вирішальним чинником матеріального добробуту виявилося те, заробляє респондент (або хтось у сім'ї) валюту чи ні. У найвищій групі добробуту валюту заробляє 78 % опитаних, у середній — 49 %, нижній — 15 %, злиденній — 8 %. Серед тих, хто має змогу заробляти валюту, — насамперед молодь, а серед соціальних груп — підприємці, керівники, студенти, деякою мірою — гуманітарна та технічна інтелігенція.

Прес-служба «Демократичних ініціатив».

Фото Володимира ФАЛІНА.

Факт і коментар

У ДОБРА НЕДОБРА ДОЛЯ

Представники дванадцяти творчих спілок України звернулися з листом до Президента, Голови Верховної Ради та в. о. прем'єр-міністра. Там висловлено стурбованість «тривалою невизначеністю щодо правонаступництва прав власності» на майно, що належало творчим спілкам до проголошення незалежності України. Але 1992 року все те добро, до остаточного вирішення його долі, перейшло (тимчасово) у відання Фонду держмайна. Досі нічого не змінилося. А далі з'явився ще й проект постанови ВР «Про визначення творчих спілок ... України правонаступниками майна загальносоюзних громадських організацій колишнього Союзу», де є, зокрема, пункт про те, що Фонд держмайна, без відома й участі спілок, перетворює їхні, спілчанські, об'єкти у відкриті акціонерні товариства — готелі й підприємства! З цього приводу об'єднана рада творчих спілок висловлює протест і просить невідкладно, законодавчим парламентським актом, передати належне їм майно.

Коментар Леся ТАНЮКА, заступника голови Комісії ВР з питань культури та духовності, голови Спілки театральних діячів України: «Люди, що керують «нагорі» культурою, не розуміють, здається, що чинять. Скажімо, спілка мала свій виробничий комбінат, він відраховував кошти не державі, а спілці, і ці кошти йшли на утримання ветеранів і таке інше. Тепер держава прирівняла ті комбінати до звичайних комерційних закладів — і тим самим навісила собі на шию турботу про тих же ветеранів! Це нерозумно, вже не кажу про те, що майно, зароблене спілками, забране у них державою незаконно, і Закон мусить встановити справедливість».

Олена ВАЩЕНКО.

Людмила КОХАНЕЦЬ, «Голос України»

«СВОБОДА АБО СМЕРТЬ, —»

Сліпучо-білі, міцні зуби шкірилися до весняного сонця. Молоді, майже дитячі зуби... Їм ще не були потрібні послуги стоматолога. І вже ніколи не будуть потрібні. Майже дитячі зуби — єдине, що вціліло від майже дітей. Через напіврозкладені трупи російських хлопчаків-солдатів проростали міцні пагони кавказької черемші. Вона також хотіла бачити сонце...
Їх послали сіяти смерть, благословивши в дорогу наказом — встановити конституційний порядок на околиці Федерації. А смерть посіяла їх — над ущелинами чеченських гір.
«Федеральні війська зазнали незначних втрат»... «Нещасні матері, — не по-чеченськи, вголос плаче провожата Фатіма, — вони так чекають на живих синів»... Четверо синів самої Фатіми ніколи не прийдуть до матері...

«А! З України! Воювати приїхали? Зараз вас замету в особливий відділ... (З «протоколу» зустрічі української делегації з російським постом на дагестансько-чеченському кордоні).

МОСКОВСЬКА преса з притаманною їй «об'єктивністю» назвала гірський Веденський район Чеченії «последним оплотом дудаевцев», де «запеклі бандити» окопалися для «безглуздого опору» доблесним військам. На наше здивування, «последним оплотом» спокійнісінько походжала московська фотокореспондентка Наташа Медведєва і гнівно присікувалася до «озвірілих бандитів»: «Де Дудаєв? За його фото мені обіцяли 250 доларів». Бойовики не хапалися за автомати, почувши типову московську вимову, а ввічливо, навіть трохи винувато просили Наташу не нервувати — зараз Дудаєву не до позування перед об'єктивом. Треба зачекати. Поряд з головним штабом юрмилися російські матері і навіть батько — шукали полонених синів і так само безцеремонно підганяли дудаївців: коли вже їх знайдете? Ще не відійшовши від «люб'язної» зустрічі з російським постом (на щастя, були озброєні солідними документами), ми були просто шоковані. Уявити, щоб хтось, навіть нечеченець, хапав за пояс російських офіцерів: «Де Грачов або Куліков?»! Але президентські гвардійці за пильність нас присоромили: «Не в чеченському менталітеті підозрювати людину. Вони ж гості...» Гостя Наташа, проінтерв'ювала і нас: звідки, як приїхали, чи є російська акредитація і навіть запросила в Грозний на зустріч журналістів із Степашиним — це вам потрібно для контрастів.

«Контрастами» ми були ситі по саму зав'язку. Військово-транспортний літак з гуманітарною допомогою для чеченських біженців за міжурядовою домовленістю Росії та України мали розвантажити в Махачкалі за лічені години. Натомість ФСК і задіяні нею служби затримали його аж на п'ять днів, мало не оголосивши наш «Іл-76» «исконно русской территорией». 41-тонний вантаж з продуктами харчування, медикаментами і дитячим одягом викликав незрозуміле збудження у місцевих представників МЧС (Министерства чрезвычайных ситуаций России) — втім, кажуть, надіслана гуманітарна допомога має великий попит на тутешніх ринках. Недаремно працівники аеропорту цікавились асортиментом і розміром привезених курточок. Тільки стійкість і дипломатична розторопність народних депутатів України Тараса Процев'ята, Романа Круцика та лідерів Конгресу українських націоналістів Сергія Жишка і Юрія Семенюка перевели інтерес до українських товарів в абстрактне русло. Коли версія «тільки на склади МЧС» не пройшла, зібрану з усієї України гуманітарну допомогу оголосили... зброєю. Аеропорт аж загув від «новини»: «Хохол» оружие привез...» Уявляєте картину: сидить в окопі дудаєвський бойовик і цілиться в російський літак з рукава рожевої дитячої курточки? А поряд — набої, банки з тушівкою... В Махачкалі уявили — митники прискіпувалися до кожної банки консервів: від «хохлів» доброго не чекай. А потім присікалися — де дозвіл російського МОЗ на ваші медикаменти, хоч усі вони мали сертифікати, мабуть, боялися, отруїмо чеченців своїм аспірином — не буде на кого і бомбу скинути. І чоловіки в делегації зовні — типові бойовики (журналістки «тягнули» на медсестер). Зелений дипломатичний паспорт депутатів для них також не документ. «Він нам до...» Одне слово, проблема в Росії з туалетним папером. На п'ятий день «переговорів» нам щиро зізналися в братерському почутті: «Ми ж могли ваш літак збити!» Напевно, могли. І мороки менше, і ще однією «терористичною акцією чеченців» можна світ приголомшити. Навіть класик писав: «Злой чечен ползет на берег, точит свой кинжал». Чому ж у сучасних авторів має бути бідніша уява?

«Ті умови, за яких владарювання наше в горах створилося, і ті розумні засади, введені при управлінні горцями, цілком вже достатня гарантія для мирного майбутнього..., але що стосується підкореного народу, то можливі всілякі спроби до бунту. Вина цьому — не невміння наше зблизитися з підкореним народом, не невміння наше пояснити йому всі переваги нинішнього його життя перед життям минулим і, врешті-решт, не безсилля або хибність прийнятої нами системи управління, а прагнення волі... Тому для підтримки нашого впливу в горах... нам потрібна... видима, матеріальна сила, та сила, що зламала його кілька років тому: вона одна може бути гарантією спокійного і мирного панування нашого над підкореними племенами» («Збірник відомостей про кавказьких горців», 1868 рік).

НИНІШНІ офіційні кола Росії, як і їхні попередники столітньої (ба, навіть трьохсотлітньої) давності в чергових спробах закріпити «спокійне і мирне панування» над чеченським народом знехтували маленькою деталлю, підміченою автором вищенаведених рядків, — прагненням чеченців до волі. Ось чому введений наприкінці минулого року 300-тисячний корпус федеральних військ у супроводі бронетехніки та авіації, не зміг стати отією «матеріальною силою», що зламала Чечню сто років тому. Мирного майбутнього не вийшло. І не вийде. Боротьба з «бандформуваннями» обернулася війною з непокірним народом, обіцяний Грачовим бліцкриг (за дві години одним полком пройдемо через усю Чечню) — затяжним кривавим протистоянням (ще один генерал — Дудаєв також пообіцяв російським «колегам» навіть не афганський — чеченсько-кавказький варіант цієї війни), сльози вдячності визволених від «гноблення Дудаєва» чеченців і російськомовного населення — потоками крові на вулицях Грозного, Аргуна, Шалі, Гудермеса, прокляттями на голови вбивць. «Ми ніколи не були у складі Росії. Вона й сама не вважала нас своїми, — сказав мені старий горець. — А тепер ми точно знаємо, що й ніколи не будемо».

Великий північний сусід воює з малим народом не тільки танками і літаками. Він звично топче основу основ чеченців — незалежність, традиції, святість рідної землі, релігійних засад, що вбирають вони з молоком матері. Зараз бомби руйнують кладовища — найсвятіше місце для чеченців. В 40-ві роки в Грозному додумались встановити пам'ятник підкорювачеві Кавказу — генералу Єрмолову. Чеченці двічі підривали пам'ятник — їм відлили кілька бронзових копій. Добре, що змилостивились — стерли знамениту фразу воєначальника: «Народу сього під сонцем підлішого і підступнішого нема». Знаючи свій родовід, як мінімум, до сьомого коліна, чеченець пам'ятає, що приносила на його землю людина з рушницею. І мінімум сім наступних поколінь знатимуть, що принесла цього разу людина з танком.

— Війна тільки починається, хоча Росія і запевнила світ про її кінець, — сказав нам під час зустрічі начальник Головного штабу урядових військ Чеченської Республіки генерал Аслан Масхадов. Причому починається не на користь супротивника. Попереду найзапекліший двобій, який ще вели наші діди. Війна триватиме в горах, на скелях і знову в містах, на рівнині — де завгодно. Росія тут ніколи не переможе. Москва це вже зрозуміла, але варто зупинитися — ініціатори збройного вторгнення сядуть на лаву підсудних; доведеться відповідати за скоєні проти людства злочини, відповідати насамперед перед російськими матерями, чиї сини полягли на нашій землі.

Перебуваючи в зоні бойових дій більше тижня, і справді переконалися — всупереч оптимістичним запевненням офіційної Москви, війна точиться не тільки в передгір'ї, а й на рівнині, де федеральні війська вже «виконали свою місію». Ми спостерігали затяжний бій у «визволеному» Шелковському районі. До речі, та ж Наташа Медведєва розповіла, як здивувалися тележурналісти з «Останкино»: вони приїхали у Грозний для підготовки чергового переможного репортажу, а потрапили мало не на місце бою. Хтось з телегрупи навіть вигукнув: «А кажуть (!), що війна закінчилася...» Чеченці мобільними групами, по п'ять чоловік, здійснюють постійні вилазки за лінію фронту. (Між іншим, нині серед бойовиків найпопулярніший анекдот: китайці, як і чеченці, вирішили воювати з Росією мобільними групами — по п'ять мільйонів).

Основні сили дудаєвських військ і ополченців, відійшовши на гірські рубежі, готують нові надійні позиції. Воювати в горах за допомогою авіації і далекобійної артилерії, запевнили нас польові командири, — то справа марна. Гори тут такі, що є де сховатися, де розвернутися і воювати. Якщо російські десанти кинуть у гори — ще тисяч двадцять загинуть. Втім, генерал Масхадов не виключає й такого варіанта: напередодні 9 Травня росіяни постараються перевести війну в русло мирних переговорів і заявити світовій громадськості: перемога за нами. Дудаєвські бандформування знищені, у горах постріляють окремі недобитки. На рівнині постараються сформувати проросійську владу, провести формальні вибори, поставити на чолі автономії свою людину — з опозиції, що здискредитувала себе в очах народу своєю орієнтацією на білокам'яну, і заставити її підписати мирний договір. Але це наївні плани, вважає генерал. Та сила, що нині перебуває в горах, — а це велика сила — не допустить такого сценарію. Навіть якщо він, Масхадов, командувач Східного фронту полковник Шаміль Басаєв чи навіть сам Президент Дудаєв накажуть чеченцям скласти зброю — цього ніколи не станеться. Як співають у популярній нині пісні: «Нас жить враги не научили и не научат воевать». **Чеченці не зможуть сидіти спокійно, доки в їхньому домі, в їхніх містах і селах залишиться хоч один російський солдат. Двоголовий орел, ця в природі тварина (за характеристикою Руслана Хасбулатова — «мерзкая птица») ніколи не запанує над гордим чеченським вовком — єдиним звіром, за чеченським повір'ям, що не боїться чинити опір сильнішому і зустрічає свою смерть, повернувшись до ворога очима.**

«Бандформування Дудаєва по-звірячому збили літак, який мирно бомбардував місто Грозний». (Сучасний чеченський жарт).

ПАМ'ЯТАЄТЕ Достоєвського: «Неправедно то дело, ради которого прольется хоть одна чистая слеза ребенка»? Ех, льотчики, еліта війська. Великий росіянин Достоєвський перевертається в могилі від ваших «дел». Потоками дитячих сліз залита чеченська земля... Люди бояться сонця і безхмарного неба — російські «соколи» люблять хорошу погоду. (Ще необстріляні, в перші дні не звертаємо уваги на гудіння літаків. Це вже потім, побачивши хлопців Дейнекіна (головного командувача ВПС) у дії, очікуємо зливи вибухів навіть від пасажирського «АНу» в київському небі).

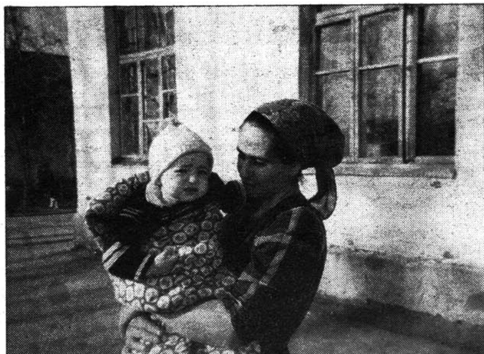
Від ракетно-бомбових ударів стогнуть гори. Мирні населені пункти, якими ще вчора проїздили, перетворюються на руїни. Еместанжі, Махкеті, Агішті, Сельментаузен... Там і близько не було бойових позицій: за наказом командувача фронту Басаєва бойовики облаштовуються віддалік від сіл, щоб не страждали мирні жителі. Та «еліті» байдуже, на кого сипати бомбами і ракетами: схоже, й справді, найкращий чеченець — мертвий чеченець. Для бойового рапорту малюки і жінки — також підходяща ціль. У військовому госпіталі лежить малесенька дівчинка з околиці Ведена. Їй ще немає і двох років. Мама годувала її грудьми, коли над подвір'ям завис російський вертоліт. Стрільцеві, мабуть, було зручно цілитися: мале подвір'я, видно як на долоні... Дівча з відрізаними осколком ноженятами тицялося в мертву маму. Вона і зараз плаче: «Дада, лазьо» («Мамо, болить»). Мабуть, за «бойові заслуги» російським льотчикам непогано платять.

З вертольота взагалі більше шансів повправуватись у влучності. Найспритніші навіть примудряються перестріляти індиків на сільському подвір'ї. Так. Для забави. Як комп'ютерна гра, влучив — не влучив. Погожої днини небезпечно пасти корів — мішень. Небезпечно їхати автомобілем — мішень. Небезпечно базарувати — мішень. Небезпечно ховати близьких — тейзет (похорон) також — мішень. Просто б'ють по гурту людей. Цікаво... Цікаво, що сниться вночі «славній еліті війська»? Чи знамениті «наркомівські» надцять грамів валять з ніг, і у п'яні сни не приходять душі убієнних дітей?

З чеченської сторони понад 95 відсотків жертв — мирне населення. Біженців, що врятувалися з-під бомб у Грозному, засипають ракетами у Самашках, Сержень-юрті, Ведені. «Доблесні соколи» при нас вдарили навіть по дагестанських селах. Правда, перед Махачкалою «вибачалися»: льотчики можуть помилитися... на 8—10 кілометрів.

— «Визнаю лише одну провину — мій брат Джохар Дудаєв. Якщо це кримінальний злочин, прошу, застосовуйте до мене відповідну статтю Кримінального кодексу Російської Федерації». (З допиту брата Джохара Дудаєва, 59-річного таксиста Махарбі, у Лефортовській в'язниці).

ПОЧУЄШ КЛИЧ У ГОРАХ»

МИ РОЗМОВЛЯЛИ з багатьма жителями міст і сіл рівнинної частини Чеченії — їм дивом вдалося уникнути смерті. Спочатку — під уламками зруйнованих авіанальотами будинків, потім у фільтраційних таборах у Моздоку, Краснодарі, П'ятигорську.

Колона машин з біженцями проїздила через контрольно-пропускний пункт поблизу села Самашки. Їх виплюювали з машин і пропускали через стрій п'яних російських вояків. 43 чоловікам переломали ребра, відбили нирки, розтрощили пальці — щоб «не могли стріляти». А потім обміняли на полонених російських солдатів, запевнивши на прощання, що скаліченим страшенно пощастило — їх відпустили живими.

У Ведені ми зустрілися ще з однією групою «щасливців» — по вибитих зубах, вивернутих щелепах, крововиливах і покалічених руках було видно: вони ще не відійшли від «спілкування» з «визволителями». Прокурора Шелковського району Духаєва «взяли» вдома, взяли як небезпечного злочинця — групою «Альфа» з БТРом. Обчистили квартиру (пропали гроші, всі цінні речі), затриманого доставили в Моздок, а потім перевезли до п'ятигорської в'язниці з ліричною назвою «Білий лебідь».

— Єльцин каже, що наводить конституційний лад у Чечні, — час від часу прокурор відкашлює кров'ю, — а я як юрист заявляю: сама Росія порушує тут конституційні права людини. У в'язниці, крім цвілих сухариків, нам не давали їсти. На туалет відводили 5 секунд: п'яні охоронці їх відлічували вголос і реготали від власної дотепності. Після «перебору» чи «недобору» алкоголю вони ставали «дотепніші». Жертви помирали від «витончених» катувань, а нас потім змушували закопувати трупи. Я можу це довести будь-якому суду.

Розповідь прокурора доповнює літній чеченець Маркиреєв: «У моєму домі розтрощили все — від телевізора до банок з варенням. Кажуть, шукаємо зброю. Не знайшли, накинулися з кулаками, де гранати? У в'язниці тримали три доби без води, знущались, як хотіли. Та я не про себе. В Пригунах була психлікарня: нещасні хворі навіть говорити нормально не вміли, а росіяни оголосили їх... бойовиками. По нирках лупили так, що в туалеті вся підлога була залита кров'ю».

Багато хто з наших співрозмовників не мав жодного відношення до бойових дій, навіть не вмів тримати в руках автомата. Після того, що з ними зробили в тюрмах і фільтраційних таборах, навчаться! Вони самі шукатимуть зброю.

«Федеральні війська для припинення кровопролиття закликають мирне населення не чинити опору» (З газет).

ТОЙ, ХТО клюнув на цю наживку, тепер гірко жалкує. Мешканці станиці Ассиновської, Чечен-юрта вирішили не чинити опору... І що ж? Це показало сусіднім селам, що буде з тими, хто покладається на «милосердя» окупантів. П'яні солдати вдиралися в кожний будинок і забирали все, що впало в око. А впасти було чому. Гарненькі чеченські дівчатка, втім, і хлопчиками не гребували. Одна росіянка розповідала мені: її сестра затулила собою сусідську дівчинку, яку волокли за руку з хати. Вона кричала до братів-росіян: «Не смійте, — ви ж християни! Їй тільки сім років». «Християни» прошили сестру по крові автоматною чергою... Навіть старого діда, щоб «не виступав», роздягнули і згвалтували в колі російських солдатів, а потім — усіх членів сусідської сім'ї... Коли принишклу землю оповила темрява, кілька посланців вислизнули у сусідні села: не піддавайтесь на агітацію — краще зустріньте смерть у бою.

«Пояснити народу, що війна в Чечні розв'язана нечистоплотними політиками, котрі намагаються нажити політичний капітал» (З урядового розпорядження Російської Федерації службам Єріна, Грачова, Степашина. Документ підписаний Єгоровим).

ВЛУЧНО сказано, особливо, коли розумієш, хто ці політики. Оскільки з політичним капіталом проблема, і навіть стриманий Захід із позицією-заготовкою: «Це внутрішня справа Росії», — починає делікатно натякати: «годі», в Москві терміново міняють тактику. В гру активніше вступає служба Сергія Степашина, яка переслідує мету всіх спецслужб: якщо ворог не здається, треба розкласти його зсередини.

Втім, ФСК непогано попрацювала ще до початку збройного вторгнення. Згадайте нескінченні історії з чеченцями-терористами, чеченською мафією, що грабує поїзди, вбиває бізнесменів на всіх просторах колишнього Союзу, підробляє банківські документи. Навіть у під'їзді Влада Лістьєва зазирало «лицо кавказской национальности». Імідж чеченців як поголівних злочинців спрацював. Навіть сусідні кавказькі народи проковтнули наживку.

Нині в Чечню масово засилають агентів, що пройшли курс навчання в розвідувально-диверсійних школах. З одним із них, затриманих відділом безпеки Чеченської Республіки, нам вдалося поговорити. Старший лейтенант ФСК Сергій С. (Прізвище відоме, не називаємо його на прохання самого Сергія) розповів про підготовку спецгруп для перекидання в діючі і передбачувані (!) «гарячі точки». Він особисто навчався на базі в Софроновці Московської області. База 1-го відділу ФСК, хоча діє під прикриттям МВС Росії. Крім бойової підготовки і вивчення радіосправи, курсанти опановують і політичні навчання — агітація, пропаганда серед мирного населення, поширення чуток, паніки. Тут готують два види груп (кожна група складається з п'яти чоловік): розвідувально-диверсійні і агітаційно-розвідувальні. Сам Сергій начебто належав до другого. Не буду переповідати всі тонкощі шпигунської справи, якими поділився озброєний потрібною системою легенди феесковець (впевнена, що найважливішу — четверту він не розкрив), але одна деталь викликає особливу увагу: за свідченням старшого лейтенанта, спеціальні групи, «поки що суто агітаційні» засилаються в Крим — для «підігрівання» російськомовного населення. Це «поки що» напевно надовго не затягнеться, тим більше, що навіть глава зовнішньополітичного відомства Росії Андрій Козирєв попередив: вони не шкодуватимуть зброї для «захисту» росіян за межами Федерації.

«Я свідомо підписав контракт. Із задоволенням вирушаю до Чечні. А що робити на «гражданці»? Зараз таке життя, що не проживеш на зарплату. Торгувати, як більшість знайомих, мені соромно...» (З розповіді контрактника, обнародуваної недавно через «Останкіно»).

ТОРГУВАТИ соромно. Вбивати — ні. Перед такою логікою безсилі не тільки сльози чеченських дітей, а й рішучі протести тих росіян, які вважають «бої місцевого значення ганьбою національного масштабу». Кажуть, для юнака армія — добра школа. Чого навчить своїх воїнів російська армія у Чечені? Вбити страшно лише один раз; коли людина переступає в душі заповідь «не убий», вона мстить усім підряд, не розбираючи, де «наші», а де «чужі». Мстить за те, що чужою волею з неї зробили вбивцю. Жителі Ставропольського краю, прикордонного з Чеченською Республікою, розповідали: коли поїзд з новобранцями наближається до місця «служби»; хлопці в шинелях перетворюються на дику орду — грабують вокзальні кіоски, б'ють вікна, зачіпають перехожих — нам усе дозволено, ми їдемо на війну. Якими вони повернуться в Росію, до своїх матерів? Кого грабуватимуть, кого битимуть в селах Тамбовщини чи Рязанщини? Держава однією рукою ловить кримінальників, другою — благословляє їхнє поповнення.

Ми бачили їх, принишклих і тихих, як гімназисти, по той бік вогню — у чеченських горах. «Кавказькі бранці» зовні навіть віддалено не нагадують тих, хто повернувся з полону слов'янського. У день нашого приїзду в одному з гірських районів чергову партію полонених обмінювали на ... трупи чеченців і турецького журналіста. Такий «чейнч» приголомшив, але віце-президент Зелімхан Яндарбієв не бачив у цьому нічого дивного: «Наші мертві нам дорожчі за їхніх живих». І знову нам довго пояснювали особливості чеченського менталітету: останки священні, їх не можна віддавати на поталу ворогові. Здається, чеченський менталітет — предмет непоганого бізнесу для їх супротивників. Трупи не тільки обмінюють, ними ще й приторговують. Шануєш звичаї предків — викладай 200 тисяч рублів, 500, мільйон (залежить від підприємництва «продавця»), інколи можна й за пляшку купити останки матері (як правило, на «російському ринку» — трупи розстріляних мирних жителів, бойовиками рідко потрапляють до полону).

Отже, торгувати можна не лише на «гражданці». Можливо, поряд із справжнім заняттям для справжнього чоловіка — вбивати — і дрібна комерція не така вже ганебна справа. Соромишся продавати трупи — продавай зброю. Я сприйняла розповіді гудермесця Ібрагіма як черговий воєнний жарт: «Продав брат корову — взяв автомат, я продав машину — взяв гранатомет». «Де взяв?» — перепитую. «Де взяв — купив». І справді купив — у російських солдатів. (Пізніше навіть мені пропонував «братішка» пістолет — недорого: всього 250 тисяч). Федеральні війська, що прибули в Чечню для «роззброєння незаконних бандформувань» одночасно і невичерпне (гроші всім потрібні) джерело для озброєння. І БТР можна придбати, і танк — скільки їх горить: на війні без проблем сховаєш кінці. «Думаєте, вони чому бронетехніку в Грозний кинули? — пояснив генерал Масхадов. — Не дурні, знають, що в місті танками не розвернешся. Але скільки їх списати можна...».

«Я не люблю говорити про втрати російської армії у Чечні. Нам не робить честі кількість убитих. Тут нема чим пишатися. (З інтерв'ю Джохара Дудаєва).

РОСІЙСЬКІ воєначальники також не люблять говорити про втрати. А якщо говорять — не приховують оптимістичної ноти: «Кількість жертв не дійшла до норми». Хто встановлює норму смертей чиїхось синів?

Матері російських солдатів дісталися аж до головнокомандувача Чеченської Республіки — вони шукають синів, що згинули у вирі війни. До своїх генералів докричатися важко. Не чують. Або просто відповідають: «Солдат повинен виконувати наказ».

— На нас кидаються з кийками омонівці, — розповідає заплакана, виснажена від тривоги жінка. — Офіцери погрожують фільтраційними таборами: «Паніку тут розводите». А одного разу в гурт матерів вистрелили з танка. Можливо, вони хотіли просто налякати — не знаю... Але одна жінка впала... мертва... Я ніколи цього не забуду... Моя товаришка, ми з нею їхали аж з Москви, закричала: «Дайте мені гранату. Я сама кину її в цей танк. Навіть, якщо там мій син. Мені не потрібен убивця»...

Вони не хочуть, щоб їхні хлопчики вбивали. І не хочуть, щоб убивали їх. Вулиці Грозного були встелені мертвими. Зголоднілі коти і собаки об'їдали вуха, носи... А потім Гудермес, Шалі, Аргун... Ще не норма.

Чеченський абрек Ваха, на якого з мисливським завзяттям полюють російські снайпери, зізнався: «Я стараюсь не стріляти в пацанів осіннього призову. Що вони винні? Їх самих посилають на смерть — Росія списала цих хлопців ще в грудні минулого року».

Для них немає порятунку. Позаду — загороджувальні загони військ ФСК, над ними — вертольоти: хто відступає — вогонь. В Наурському районі місцеві жителі відкопали могилу — двадцять російських солдатів, що відмовилися воювати, знайшли смерть не від чеченської кулі. Двісті п'ятдесят солдатських матерів відкрили у Назрані з'їзд. Генерали довго потішалися: «Баби перемир'я оголосили». Якби всі матері, чиїх синів змушують умирати на чужій для них землі, зібралися не в Інгушетії, а на Красній площі, перед тими, хто віддає злочинні накази... Якби...

«Воєнними злочинами вважаються порушення законів або звичаїв війни, вбивства, катування... цивільного населення, пограбування громадської або приватної власності, безглузде руйнування міст або сіл, спустошення, не виправдане військовою необхідністю». (Зі статуту Нюрнберзького трибуналу, ст. 6в).

А ПОКИ ЩО Красна площа в очікуванні іншої події — набагато грандіознішої: Парад переможців. Пройдуть колони посивілих ветеранів. Гордо пройдуть — вони перемогли фашизм. І вклоняться їм до землі зарубіжні гості.

Російські мас-медіа повідомили: у параді братиме участь і батальйон учасників роззброєння бандформувань у Чечні.

Невже в народів така коротка пам'ять і статут Нюрнберзького трибуналу — просто данина історії?

У нашу останню ніч у Чеченії, по Ножай-юрту до ранку лупила далекобійна артилерія. (В поїзді з «Красной звезды» ми дізнались: це «бойовики розправлялися з мирним населенням»). Мирне населення тиждень тому залишило приречене селище. Зосталися ополченці і три жінки: дружина коменданта, його заступника і хвора на рак бабуся. Вулицями блукали кинуті напризволяще корови і вівці. Страшно було залишитись у спустілому селищі. І страшно його залишати...

«Свобода або смерть», — чути клич у горах», — ця пісня стала майже гімном. Автор загинув, а пісня щодня лунає в горах і на рівнині, на позиціях і в підвалах-бомбосховищах. Свобода або смерть...

Зізнаюся, ми таки «втрутилися у внутрішні справи Росії» — на прощання побажали гордій Чеченії Свободи і Життя.

Фото Володимира КОРКОДИМА.

Учора. Сьогодні. Завтра

● *Софія*

Академіка Патона вітає наукова еліта Болгарії

26—27 квітня президент Національної академії наук України, академік Борис Патон відвідав Софію на запрошення провідної болгарської фірми «Консалтінг, зварювання, інжинерінг» — холдінг. У ході робочого візиту обговорювалися можливості подальшого розвитку співробітництва України і Болгарії в галузі науково-технічного прогресу, розвитку високих технологій, низка інших питань. Прийом на честь видатного українського вченого в одному з престижних столичних клубів зібрав наукову еліту Болгарії, промисловців, політиків, дипломатів.

● *Гельсінкі*

Для запуску ракет

Норвезький суднобудівний концерн «Квернер» з трьома іншими підприємствами створив компанію, яка будуватиме судна для запуску комерційних супутників.

Компаньйони — американський «Боїнг», російський РСЦ «Енергія» та український ракетобудівник НВО «Південне». Протягом півроку компанія прийме рішення про інвестиції.

Судна для запуску розміщатимуться на екваторі. Вартість одного судна коливатиметься в межах 80 — 160 млн. доларів. З такого судна щороку можна проводити запуск кількох сателітів.

Участь «Квернера» в проекті полягає в наданні ноу-хау по мореплавству і суднобудуванню. Внесок росіян і українців полягає в наданні технології по ракетобудуванню. «Боїнг» надасть необхідну високоякісну технологію.

● *Вільнюс*

День Перемоги разом

50-річчя Перемоги Радянського Союзу над фашистською Німеччиною посольства Росії, Білорусі та України у Литві вирішили відзначити спільними акціями. Вже тепер відкриті пільги при одержанні віз і при перетинанні кордонів з Литви в Росію, Білорусь та Україну. Спільні ювілейні урочистості пройдуть 9 травня у приміщенні російського посольства. Про це було повідомлено на прес-конференції, у якій взяли участь посли Росії — Микола Обьортишев, Білорусі — Євген Войтович і України — Ростислав Білодід.

● *Токіо*

Не лише молитвами...

Міжнародне релігійне об'єднання «Аум синрикьо» було засновано 1977 року Сіоко Асахарою, який вважає себе за єдину в Японії людину, що «досягла цілковитого просвітлення». Офіційна кількість послідовників цієї секти в Японії — 10 тисяч осіб.

У Росії організація розпочала свою діяльність на початку 1992 року. В Москві діяло шість центрів «Аум синрикьо», а також центри у Підмосков'ї та Владикавказі. Точна кількість адептів у Росії невідома. Нині діяльність у Москві організації «вчення істини Аум» призупинено за ухвалою суду, а її приміщення заарештовано й опечатано.

Унаслідок терористичної акції в токійському метро, в причетності до якої підозрюють релігійну секту «Аум синрикьо», 13 осіб загинуло і 5500 зазнало отруєнь.

А тим часом, японська поліція має намір знову відрядити своїх співробітників до Москви, щоб обмінятися з російськими колегами інформацією про те, чим займалися на території Росії представники релігійної секти «Аум синрікьо». І хоч відповідальний співробітник Головного поліцейського управління традиційно відмовився підтвердити або спростувати це повідомлення, однак саме про це говорив учора в парламенті начальник управління оборони ГПУ Кадзухіро Сугіта.

На знімку: провідник секти Сіоко Асахара з ящиком, повним грошових купюр.

Фото з журналу «Фокус» — ІТАР-ТАРС.

Актуально

Довгий шекель можливий. Але тільки за контрактом

Останнім часом чимало українських громадян з тих чи інших причин бажають побувати в Ізраїлі, безумовно, виконавши при цьому всі необхідні формальності. Буває так, що, не володіючи необхідною інформацією, вони шукають «порадників», які консультують, правда, небезкорисливо.

Про те, як убезпечити громадян від такого роду неприємностей, кореспонденту «ГУ» Тарасу Петріву розповідає радник посольства Ізраїлю в Україні Бен-Арьє Зєєв.

— Важко нині зустріти українця, у якого не було б родича або знайомого в Ізраїлі. Значно зросла кількість туристичних поїздок. Є й такі, правда, їх небагато, що їдуть в Ізраїль за контрактами. В цьому разі фірма, що потребує робочої сили, оформляє і отримує дозвіл на запрошення працівників з-за кордону в міністерствах праці і внутрішніх справ Ізраїлю, а посольство, у свою чергу, отримує повідомлення, що підтверджує право тієї чи іншої компанії набрати десять, двадцять, тридцять працівників з України.

— Кажуть, що такий дозвіл на працю можна купити...

— Ми про це знаємо. Буває, що представники різних фірм або «лжефірм», не отримуючи дозволу у відповідних ізраїльських інстанціях, іноді прибувають в Україну, обіцяють вигідні контракти в Ізраїлі і здирають великі гроші з тих, хто впіймався на приманку. Потім відбувається одне з двох: або ці «комерсанти» різними неправдами, аж до підробки документів, перевозять найманих робітників до Ізраїлю, і там вони, не маючи захисту міністерства праці, яке про них просто нічого не знає, потрапляють до кабали, або ж «представники компанії», зірвавши добрячий куш з легковірних, зникають. Тому раджу всім, перш ніж погоджуватися на сумнівні угоди, які, можливо, на перший погляд, привабливі, усе ж звертатися до нашого консульського відділу за порадою.

— А ще кажуть, що в пошуках роботи люди зважуються на нелегальну еміграцію...

— Буває й таке. І найчастіше вони намагаються проникнути до нашої країни як туристи. Але всі повинні знати: всі, хто відвідує Ізраїль, за винятком тих, хто їде за контрактом, не мають права працювати в Ізраїлі, до речі, про це попереджують кожного, хто одержує візу. Тож порушення відразу виявляється в Ізраїлі. З усіма наслідками, які з цього витікають. Ми раді і туристам, і репатріантам, але, як і будь-яка інша країна, будемо і повинні захищатися від нелегальної еміграції і дестабілізації ринку робочої сили.

— А якщо внести заставу?

— І про це доводилося чути. В нас у деяких випадках така практика: за гостя відповідає той, хто запрошує. Якщо з'являються сумніви щодо намірів обох, або одного з них, то сторона, яка приймає, повинна вносить заставу, а «заморожує» на своєму рахунку в банку певну суму як гарантію. Після від'їзду гостя, якщо це відбувається вчасно і без проблем, гроші «розморожують» і повертають власникові.

Лідери

СМІЛИВІСТЬ ПРЕМ'ЄРА

Основні політичні партії Бельгії вітали оголошену прем'єр-міністром Жан-Люком Деаном несподівану пропозицію про достроковий розпуск парламенту і перенесення нових виборів з кінця року на травень або червень.

Усі — від соціалістів до правих, як фламандці, так і франкофони — оцінюють ініціативу як сміливий крок, гідний справжнього лідера нації. Дострокові вибори, на їхню думку, дають виконавчій владі змогу зміцнити позиції, займатися економікою, а не бути в полоні другорядних суперечок між мовними громадами та регіонами країни.

Свою пропозицію **Ж.-Л. Деан** обгрунтував нинішньою економічною ситуацією Бельгії. «Прочитавши доповідь Національного банку, — сказав він на засіданні кабінету, — я одержав підтвердження тому, що уряд вживав необхідних заходів і добився оздоровлення фінансової системи, відновлення економічного розвитку, створив умови для припинення зростання безробіття». Прем'єр вважає, що цей успіх слід розвивати структурними реформами, які сприяли б створенню робочих місць і дали б змогу Бельгії у числі перших країн Європейського Союзу здійснити перехід до єдиної валюти.

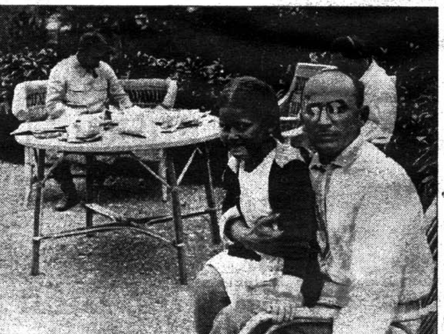

Душу диктатора не приховати й під фраком

На фотографіях схоплено мить, коли оці люди, здавалося б, мріють лише про добро і навіть у помислах своїх не допустять ані найменшого зла. Історія, як через велетенську лупу, засвідчила гігантський генератор їхньої ненависті до роду людського.

І чомусь, ніби прикриваючи закривавлені руки, вони тягнулись до вродливих жінок, дітей. З прикрістю згадуємо епоху страшних потрясінь... і дивуємося. Бо це не просто лицемірство хижаків чи хвилини благодатні — це соціальний портрет усіх тиранів їхньої всесплюндровуючої демонічної сили. Душу диктатора під фраком не заховаєш...

На знімках з журналу «Шпігель»: Гітлер любив розважатися у колі жінок, а Сталін і Берія виховувати молоде покоління.

Приватне життя «коронованих» осіб

Тансу Чіллер вчинила, як Попелюшка

Нещодавно Ісмет Учуран — свекруха нинішнього прем'єр-міністра Туреччини — розкрила таємницю знайомства Тансу Чіллер з її чоловіком. А все сталося, як у кіно...

Одного разу її син Озер вирішив піти на університетський бал, де, набравшись сміливості, запросив на вальс 16-річну симпатичну студентку. Вона погодилася, проте стався казус. Під час танцю в неї спав черевичок. «Мій син швидко підняв загубленого черевичка і... зустрівся поглядом з юною Тансу, коли та, дещо розгублена, також нагнулася, щоб взути черевичок», — повідомила Ісмет Учуран.

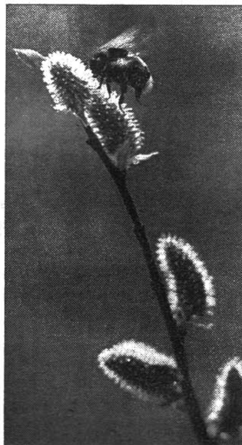
Та це ще не все, продовжила балакуча свекруха. «Тансу клялася своїм подругам в університеті, що ніколи не вийде заміж, проте мій син Озер зруйнував її плани. Я хвилювалася й усе розпитувала, які очі й брови у майбутньої невістки. Найпам'ятнішим днем став той, коли Озер уперше привів Тансу до нашого стамбульського дому. Дивлюся — вони йдуть під ручку. Все скінчилося тим, що, як тільки гарненькій Тансу виповнилося 17 років, мій Озер у свої 24 перестав бути парубком», — згадує мати Озера. Завершила вона свою розповідь такими словами: «Моя донечка Тансу незрівнянна в політиці. У політиці я її не проміняла б на жодного турецького чоловіка. Недаремно її — першу жінку прем'єр-міністра Туреччини — називають перлиною. І я щаслива, що моя невістка — перша леді в Туреччині. От тільки можу поспівчувати синові. Він від того сильно стомлюється».

Пан Озер про свою дружину каже: «Тансу по тридцятилітньому заміжжі значно різниться від своїх подруг, котрі прожили стільки ж років зі своїми чоловіками. Вона все ще дуже гарна, на диво витривала і зібрана. Добре одягається і добре мене одягає — в найкращих кравців. Жодного разу не бачив, щоб Тансу припустилася хоча б найменшої хиби в товаристві. Вона — людина з вищого світу».

Валерій ІНЮТІН, журналіст

ПІД ЗАХИСТОМ МЕНШОГО БРАТА

(Початок на 1-й стор.).

Що йому відповісти, як пояснити — коли й сам не знаю, чому так, чому й навіщо ллється кров, заради чого матері втрачають дітей раніше, ніж діждуться онуків?

Звірі людяніші за людей — думаю я собі й тут же серджуся сам на себе, мовляв, філософствуєш ти, діду, а це значить, що погані твої справи, це — старість, коли вже нічого не лишається, окрім як філософствувати марно.

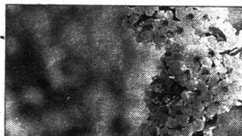

Куди втекти від цього? Та чи й утечеш?

Я вимикаю телевізор. Я дістаю фотографії й саджаю Кирюшку на коліна. І ми удвох розглядаємо своє паперове добро. І Кирюшка так гарно розповідає про птахів та звірів, про те, які вони ласкаві, добрі та розумні.

Ех, Кирюшко, ти ще нічого не знаєш.

Ти, вперше в житті, побачив учора на землі білі абрикосові пелюстки й спитав:

— Дідусю, це — хлопавка стрельнула?

Ні, Кирюшко, це не хлопавка, хоча — дуже схоже, цвіт абрикоси — це так само швидко, як постріл, минає все — і весна, і наше незнання різних премудростей, і лишається тільки одне твоє резонне запитання: чому стріляють? І хочеться сказати лелекам та оленям: звірі, бережіть людей...

Фото Володимира ФАЛІНА, Миколи КОЗЛОВСЬКОГО, Олександра ПИВОВАРА та автора.

Поштовий романс композитора і співака

(Із листування Дмитра Шостаковича з Борисом Гмирею, щоденників Бориса Гмирі, наданих Фондом Бориса Гмирі, з книги доктора мистецтвознавства, нині професора Санкт-Петербурзької консерваторії Софії Хентової «Шостакович на Украине», Київ, 1986, «Музична Україна»)

11.XI.1954 р., Москва

...Я написав романси на слова Є. Долматовського. Мені дуже хочеться ознайомити Вас з моєю спробою романсової творчості. І коли у Вас ця спроба не викличе протесту, то я дуже прошу Вас заспівати ці романси. Я розумію, що до Вас з таким проханням звертається багато хто з композиторів, що Вам вони набридли тощо. На Вашу згоду я не дуже розраховую, та від надії усе ж таки не відмовляюся.

ПАВИЛЬОН „ЗЕТЭНСКИЙ СЭ"

14 V 1955 Москва
Многоуважаемый Борис Романович!
Очень мне хочется приехать в Киев
повидаться с Вами. Я бы хотел
приехать в первых числах июня.
К сожалению май у меня получился
очень загруженный. Если Вас не затруднит,
то напишите мне пожалуйста когда
Вам было бы удобно со мной [illegible]
[illegible] с 1-го июня

Прийміть мої найкращі побажання. Д. Шостакович.

Борис Гмиря відповів згодою, за що Д. Шостакович негайно подякував співакові.

10.I.1955 р., Москва

Шановний Борисе Романовичу! 3 грудня минулого року я був на Вашому концерті у Великому залі (Московська консерваторія, сольний концерт Б. Гмирі — з книги С. Хентової «Шостакович на Украине»). Я палко дякую Вам за те величне враження, що справило на мене Ваше велике мистецтво. Мені дуже хотілося після концерту подякувати Вам і Вашому чудовому партнерові. Проте трагічна звістка перешкодила мені це зробити. Крім того, я хотів би вибачитися перед Вами за те, що наважився відбирати у Вас час своїми романсами. Викиньте їх у кошик. Або поки що не робіть цього, бо у Вас єдиний примірник. Я сподіваюсь, що в середині лютого мені вдасться виїхати до Києва й побачитися з Вами. Тоді разом подумаємо, що робити з романсами. Мені здається, що слід поговорити з Є. Долматовським і про слова. Не все, далеко не все в них вдало. Я дуже прошу Вас вибачити мене за ці романси і поки що відкласти їх набік. А під час зустрічі я хотів би з Вами порадитися. Велике спасибі Вам за Вашого листа. Міцно тисну руку. Д. Шостакович. P.S. Передайте, будь ласка, щирі побажання й мої захоплення Вашому партнерові, тов. Остріну.

В антракті, пише С. Хентова, Шостаковича повідомили про раптове захворювання дружини Ніни Василівни, яка працювала частину зими поблизу Єревана в лабораторії на горі Арагац: фізик-дослідник Н.В. Шостакович вивчала природу космічних променів під керівництвом члена-кореспондента Академії наук СРСР А.І. Ахіляна. В Єревані, куди Шостакович прилетів з дочкою Галиною, він у живих дружини не застав.

Три наступні листи Д. Шостаковича та нотні автографи свідчать, що Б. Гмиря, попрацювавши над романсами, зробив свої правки і в текстах, і в музиці, запрошував Д. Шостаковича до себе. 13 квітня 1955 року Д. Шостакович написав Б. Гмирі, що дрібні правки він зробив. І, пише С. Хентова, «він надсилає співакові чотири пісні Свиридова з написом: «Борису Романовичу Гмирі від палкого шанувальника його великого таланту. Д. Шостакович».

А невдовзі в листуванні вони домовилися про зустріч у Києві.

«Шостакович приїхав увечері 3 червня, поселився в № 23 готелю «Дніпро» і два дні — суботу й неділю, 5 й 6 червня, тривала ретельна, детальна напружена робота над романсами. ...Композитор і співак обговорювали кожну мить, що звучала. Між ними виникали й непогодження. Творче напруження було таке велике, що сперечалися навіть дорогою на вокзал, куди Б. Гмиря відвозив Д. Шостаковича на своєму автомобілі. Вкрай збуджений, співак забув у машині ключі, кинувши її відчиненою. До відходу поїзда ще залишався час, і бурхливе обговорення тривало на пероні. А коли Гмиря повернувся до машини, в ній сидів працівник міліції: з'ясувалося, що машину викрали, затримали її на вулиці Саксаганського. Міліціонер сказав докірливо: «Хіба так можна, Борисе Романовичу!» (С. Хентова).

Робота над романсами тривала. Гмиря інформував про неї Шостаковича. І композитор, і співак робили поправки і віршів, і музики. Та не все так просто.

8.I.1956 р., Москва

...Про Ваші поправки я поки що думаю. Мені здається, що виправляти, як Ви вказуєте, не слід. Проте, коли Ви наполягатимете, то я перегляну свою точку зору. Краще ці питання розв'язувати під час зустрічі...

Прем'єра відбулася в Колонному залі імені М.В. Лисенка Київської державної філармонії і пройшла з великим успіхом, знімалася для телебачення, транслювалася по радіо.

Про зворушливість романсів у виконанні Б. Гмирі свідчить і такий факт, описаний С. Хентовою:

«У Москві робили запис циклу романсів на вірші Долматовського на платівку, і автор, заздалегідь зателефонувавши до Києва, попросив дозволу виконавців бути при цьому. Льва Остріна Шостакович попередив: «Я, знаєте, Леве Юхимовичу, гортатиму ноти». Піаніст згадує: «Він сів поруч весь напружений. Коли пролунали слова: «Ця любов не протягне й місяця» — він судорожно схлипнув. І дуже знітився. Запис перервали і ще раз романс «День образ» ми записали заново».

І далі біограф Шостаковича свідчить:

«Перше видання романсів тв. 98 вийшло в світ 1956 року без поправок Гмирі. З подальших видань видно, що автор прийняв зміни в поетичному тексті й уточнення нотної орфографії, запропоновані співаком, але не переніс більшості з його додаткових виконавських ремарок, очевидно, побоюючись, що у інших вокалістів він призведе до деякої строкатості нюансування».

1.IV.1959, Болшево. Дорогий Борисе Романовичу! Вже багато разів я крутив Вашу платівку з творами Мусоргського. Я не вмію говорити, а тим паче писати компліменти, проте не втримався від того, щоб висловити Вам палке захоплення Вашим дивовижним мистецтвом. Можливо, це викликано й тим, що Мусоргський — один з моїх найулюбленіших композиторів. Виконання Л.Ю. Остріним так званого акомпанементу є також найвищим досягненням виконавського мистецтва. Страшенно хочеться написати щось гідне Вашого величезного таланту. Мої романси на слова Долматовського, ясна річ, не можна вважати за такий твір. Колись я рекомендував Вам викинути мої твори в кошик. Проте Ви цього не зробили. Нехай Бог Вам буде суддею. Мені дуже хочеться вмовити Вас виконати пісні Свиридова на слова Бернса. ...Страшенно хочеться почути їх у Вашому виконанні...

А ось 12 липня 1961 року Шостакович звертається ще з пропозицією: «Я був би дуже щасливий, якби Ви звернули Вашу увагу на мої романси на слова Пушкіна». І майже через рік — делікатне нагадування:

19.VI.1962. Москва. ...Від Вас я не отримав жодної відповіді. Навіть не знаю, чим це пояснити? Мабуть, романси Вам не сподобались, і Ви таким чином вирішили мені дати про це зрозуміти. Як же бути? І похвала такого артиста, як Ви, і осудження Ваше — речі дуже потрібні й корисні для творців романсів. У даному разі я з удячністю приймаю Ваше осудження і надалі намагатимусь писати романси краще. І все одно, незважаючи на Вашу мовчанку, вирішив знову звернутися до вас з чолобитною. Я написав симфонічну поему для соло і хору, що складається з басів, на слова поета Євтушенка «Бабин Яр». Як мені здається, деякою мірою мені вдався цей opus. Є, щоправда, люди, які вважають «Бабин Яр» невдачею Євтушенка. З ними я не можу погодитися. Ніяк не можу. Його високий патріотизм, його справжній інтернаціоналізм захопив мене повністю, і я «втілив», або, як кажуть тепер, «спробував утілити» всі ці почуття в музичному творі. І тому мені дуже хочеться, щоб «Бабин Яр» прозвучав і щоб прозвучав у якнайкращому виконанні. Тож я звертаюся до Вас. Якщо Ви згодні бодай ознайомитися з цим твором, я Вам надішлю, а ще краще, приїду сам до Вас і сам його Вам програю.

Завтра (20 червня) я лягаю на два тижні до лікарні. Очевидно, Ви скоро поїдете відпочивати і тоді я не зможу Вас застати в Києві найближчим часом. Але коли Ви ще пробудете в Києві два-три тижні, то я приїхав би до Києва і потурбував би Вас рівно 20 хвилин (15 хвилин триває «Бабин Яр» і п'ять хвилин цілком достатньо на переговори). Міцно тисну Вашу руку. Передайте сердечне вітання Вірі Августівні.

А ось відповідь Б. Гмирі:

Київ, 30.VI.62. Дорогий Дмитре Дмитровичу! Вчора, після тижневої перерви приїхав до міста з дачі і застав Вашого листа.

Лист цей прикро вразив мене двічі.

Насамперед вразило й поселило тривогу повідомлення про те, що Ви лягли до лікарні на 2 тижні. Звичайно, туди лягають не для розваг... Що з Вами?

Як було б добре, коли б я знав це вже з цього листа, та що зробиш, мабуть, Ви не думали, що я можу тривожитися, що Ваше здоров'я для нас дороге...

Друге — це Ваше припущення, що моя «мовчанка» є вираз «осудження» створених Вами романсів на тексти Пушкіна.

Прикро, що Ви так гадаєте.

Для того, щоб мати власну думку про романси, слід ретельно їх опрацювати (я завжди так роблю), тим паче, що деякі з них, створені іншими авторами, вже є в моєму репертуарі. А я цього сезону, отримавши творчу «свободу» (в театрі я тепер не працюю), спланував свої гастролі так, що більш як 4 місяці не був у Києві. А короткочасні перебування в Києві витрачалися на підготовку подальших гастролей.

Готував я і виконував програму колишніх дилетантів і особливо оперу «Моцарт і Сальєрі».

Як Вам відомо, партія Сальєрі рідко кому вдається, і я, звісно, майже весь віддався їй. Після 7 років підготовки останнього місяця я готувався вже до виступу в Москві особливо напружено. Ось тому я часто думав про Вас, телефонував Вам (мабуть, Вам передавали) і навіть мені чомусь здавалося, що Ви побуваєте на спектаклі (мабуть, мені хотілося цього дуже), та Ви, очевидно, були дуже зайняті.

Для мене це була подія.

Усі 32 партії, зроблені в театрі, здавалися мені легші, ніж Сальєрі, і удачею своєю мені хотілося поділитися з найближчим (тепер знайте, хто Ви для мене).

Мені хотілося з Вами поговорити і про романси, і про «Моцарта і Сальєрі», і про перспективи, але протягом місяця це організувати не вдалося.

А ось тепер, коли лише на 20 хвилин, то не приїздіть. Лише на кілька днів і не менше.

Ми зараз живемо на дачі, що в 35 км від Києва, і нікуди не поїдемо до 1 вересня. Отже, в будь-який час нам буде дуже приємно Вас прийняти як доро-

гого гостя, незалежно навіть від поеми.

...У нас на дачі «філія раю», де за хорошої погоди самопочуття, «як у чумарці», за вдалим визначенням Енея в травестованій Котляревським «Енеїді».

Прийміть наші сердечні побажання Вам здоров'я. Ваш Б. Гмиря.

P.S. Рояль, хоча й поганий, є на дачі. Б.Г.

6 липня 1962 року Д. Шостакович дякує Б. Гмирі за лист, повідомляє про хворобу, що терзає його, про те, що має пробути в лікарні до 21 липня, про намір приїхати.

...«Бабин Яр», — пише Дмитро Дмитрович, — став тепер уже першою частиною моєї нової симфонії, 13-ї. Уже написано три частини. Пишу 4-у й 5-у. Це вийде симфонія, а не сюїта.

1. Бабин Яр
2. Гумор
3. У магазині
4. Закляття
5. Кар'єра

Виконавці: хор басів і оркестр. Слова Євгена Євтушенка. Коли я зустрінуся з Вами, то покажу Вам уже, сподіваюсь, закінчену симфонію. З трепетом чекатиму на Вашу думку...

І далі в листуванні: «Моцарта і Сальєрі» мені послухати не вдалося. Мене тоді не було в Москві. Я про це дуже жалкую, бо дуже люблю цю оперу й особливо виконавця ролі Сальєрі. Д. Шостакович.

19 і 21 липня в коротких повідомленнях вони домовилися, що Шостакович з дружиною Іриною Антонівною приїде 21.

«Два дні, — пише С. Хентова, — подружжя Шостаковичів провело на дачі Гмирі, в селі Рудики над річкою Козинкою — притокою Дніпра, в трикімнатному одноповерховому будиночку, оточеному чудовим садом. Жили вони в затишній кімнаті, де стояв старенький рояль, диван і тахта, на стінах висіли картини роботи Віри Августівни Гмирі: навколишні пейзажі, кінь. Гостював того літа у Гмирі його вчитель, професор співів П.В. Голубєв із дружиною — люди товариські й добрі. Всі разом гуляли околицями, фотографувалися. І працювали: композитор грав нову симфонію, пояснював її ідею, побудову, форму».

24 липня вже в листі з Ленінграда Д. Шостакович повідомив Б. Гмирі, що перебуває у диригента Євгена Олександровича Мравінського.

«Я показував Євгенові Олександровичу Мравінському 13-у симфонію і розповів про розмову з Вами. Його зацікавила симфонія, і він думає над нею попрацювати і виконати її.

Потім повертається в Ленінград до 1-го жовтня. Затим разом з оркестром виїжджає на гастролі до США. Гастролі займуть увесь жовтень і листопад. І після повернення до Ленінграда він неодмінно займеться моєю симфонією.

Щодо Вашої стурбованості про можливе «покарання» за виконання 13-ї симфонії, то, як показує мій багатющий досвід, усі шишки падають на автора. Мені здається, що Вас ця обставина не повинна бентежити. Якщо ж симфонія суперечитиме. Вашим мистецьким переконанням, тоді, звісно, Ви матимете мені про це повідомити, і я це прийму від Вас як належне і, як завжди, залишусь Вашим палким шанувальником.

Сьогодні ми їдемо до Москви. Там я віддам 4-у й 5-у частини переписати і відразу на поштове відділення — надішлю Вам. Ви у вільний час дивіться на цей твір і приймайте рішення, на яке я терпляче чекатиму від Вас».

Рудики, 15/YIII 62.

Дорогий Дмитре Дмитровичу!

Учора був у місті й отримав 4-у й 5-у частини Вашої 13-ї симфонії.

На жаль, звідси відправити телеграму не можна, і якщо Ви завтра від'їжджаєте за кордон, то має сенс підтвердити одержання їх листом, тим паче, що виникає потреба повідомлення серйозних даних.

...У мене відбулася консультація з керівництвом УРСР з приводу Вашої 13-ї симфонії. Мені відповіли, що керівництво України категорично заперечує проти виконання вірша Євтушенка «Бабин Яр». За такої ситуації, звісно, прийняти до виконання симфонію я не можу. Про що з жалем Вам повідомляю.

Виявляється, мої сумніви щодо тексту «Бабиного Яру», як і Ваші (коли Ви просили Євтушенка дещо змінити) підтвердилися.

Зі слів Віри Августівни. Борис Романович не погоджувався з інтерпретацією Є. Євтушенком трагедії Бабиного Яру. Адже там розстрілювали не тільки євреїв. Урахувати це в тексті наполягав Б. Гмиря.

«Невдовзі, — пише С. Хентова, — Є. Євтушенко переробив вірші, що призвело до деяких коректив і в музиці. Сольну басову партію швидко вивчив співак В.М. Громадський.

18 грудня 1962 року Гмиря був присутній у Москві на виконанні Тринадцятої симфонії у залі ім. П.І. Чайковського і записав у щоденнику: «Ввечері слухав 13-у симфонію Шостаковича. Найбільше враження: Бабин Яр, У магазині». Та заспівати партію Борису Гмирі так і не довелося.

Публікацію підготувала Світлана ПИСАРЕНКО.

Киев 30/VII-62.
Дорогой Дмитрий Дмитриевич!
Вчера, после недельного перерыва приехал в город из дачи и забрал Ваше письмо.
Письмо это огорчило меня дважды.
Прежде всего огорчило и посеяло тревогу сообщение о том, что Вы легли в больницу на 2 недели. Обыкновенно туда ложатся не для развлечений... Что с Вами!
Как было-бы хорошо, если-бы ...

Зацний громадянин Лупа Грабуздов

З навколокультурних сюжетів

Замість прологу

Читачі одержали 6-томну «Антологію світового анекдоту». Зрозуміло ж, російськомовну. Видану фірмою «Довіра». І мимоволі ця подія змушує задуматися над станом нашого — українського — гумору. Складається враження, що він ледь животіє — колись популярний журнал «Перець» нині загубився в морі псевдосміхотворчих видань, метри веселого жанру друкують скромненькі збірочки... А роботи для гумористів і сатириків сьогодні непочатий край!

І хочеш того чи ні, а рука тягнеться до сторінок історії, де чи не відразу ж надибаєш на знамениту «Чукрен»-ію Остапа Вишні. Читач, можливо, й не відає про таку, але вона була: «Отоді ж таки, як жила-була на світі Атлантида, гонів із сотню за Атлантидою, трішки вбік, праворуч, була друга казкова країна, що мала чудернацьку трохи назву «Чукрен»... Жили там люди — чухраїнці. Усе було вони чухаються та співають... Співали вони так, що сусіди їхні, атлантидяни оті самі, аж вікна було зачиняють: «Співають чухраїнці? От народ! А коли ж вони вже за індустріалізацію візьмуться?» А ті співають, а ті співають...»

Чим не наше сьогодення?

Корабель держави засів на мілину, а лідери партійно- політичної боротьби все змагаються за його капітанський місток. Оплачує ж те простояння народ, деяка зневірена частина якого живе так, як оті чухраїнці: «Як запитають було їх: «Якої ви, лорди, нації?» Вони, почухавшись, відповідають: «Та хто й зна... Живемо в Шенгеріївці. Православні».

З іронією дивляться на нас зі сторінок історії літератури образи, народжені уявою видатних митців України. Один з них — призабутий Лупа Грабуздов, родич героїв Свіфта, Рабле, Гоголя, Гашека, Твена...

***

Коли хвилі чергового європейського катаклізму — світова війна, революції в Росії, Німеччині, Угорщині — розбудили українське суспільство, настала пора національного відродження. Кінофільми О. Довженка, театр Л. Курбаса, романи Ю. Яновського, публіцистика М. Хвильового, поезія П. Тичини та неокласиків...

А в діаспорі — проза У. Самчука, поезія Є.Маланюка та групи «Празька школа», скульптура О. Архипенка, балет С. Лифаря, живопис О. Грищенка... Спалах української духовності дивував Європу!

Шукав свого сучасного вияву й український гумор, найперше заперечуючи зовнішню етнографічність, примітивність та провінційність. Одним з творців інтелектуального гумору був і художник Г. Нарбут. Відгукнувшись на поклик серця й повернувшись восени 1917 року на батьківщину з Петербурга, де митець мав і славу, і забезпечене життя, Г. Нарбут відразу ж згуртував навколо себе всіх тих, хто прагнув самовіддано працювати на ниві української культури. До його оточення входили О. Мурашко, Ф. та В. Кричевські, С. Єфремов, П. Зайцев, В. Модзалевський, М. Біляшівський, П. Тичина., Л. Курбас, М. Зеров, Я. Степовий, М. Бурачек... Збиралися друзі й однодумці в помешканні Г. Нарбута в Георгієвському провулку (навпроти Софійського собору і брами Заборовського). Київ тоді переживав тяжкі часи — вже минули місяці ейфорії після проголошення самостійності, підняли голови і відверті шовіністи та прихильники «единої, неделімої» Росії, і ті, хто пов'язував виборення незалежності України лише з додатковими пирогами та ковбасою. Українська культура знову пішла в підпілля — у квартирах професорів, митців, письменників зачаділи каганці та залізні пічки, а на обід в кращому випадку подавали пшоняну кашу.

Але на Г. Нарбута складнощі побуту не впливали. Він сіяв у душах друзів цікаві ідеї, ділився новими задумами. Вирішив створити особливий колектив, своєрідну мистецьку родину. Ядро гуртка повинні були скласти 9 чоловік, кандидатури яких прискіпливо відбиралися. Г. Нарбут розробляв конституцію гуртка, емблему, навіть перстень для членів творчої родини.

Тоді ж в цій атмосфері щирості й невимушеності народився і образ «неслужилого дворянина з маломаєтних поміщиків пирятинських Лупи Грабуздова». Г. Нарбут, який бачив майбутнє України в цивілізованому розвитку, в єднанні з Європою, прагнув висміяти тип українського міщанина хуторянина, своєрідних зарозумілих Мартинів Боруль XX століття, які стали на заваді незалежності в 1917-21 роках.

Невмирущий образ створив митець! Маємо змогу бачити, як нині діють пихаті внуки Лупи Грабуздова: дилетанти від політики, лжеекспериментатори в економіці, відверті невігласи на ниві культури та освіти.

Щоправда, їхній літературний предок не був таким агресивним і примітивним. Він розставався з минулим з іронією, по-філософськи. Ось як описав М. Зеров прощання Лупи Грабуздова з «отечественним млином»:

На річці Чумґачку, без служби дворянин,
Бездійствуя стоїш отечественний млин...
Колись, во времена тяжких і горких бід,
Од глада рятував ти Грабуздовський рід...
Достатку і богатств пройшли златі літа.
Млин став, не йде вода, — все в світі суєта,
І владарка світів, Недоля непоборна
Наш знакомитий рід взяла на люті жорна.
Забвенний пам'ятник прешедших поколінь,
Мій млине! Я, як ти. Єсьмо обидва тлінь,
І навіть повесні, з прибулими водами
Не бачить нам підвод, вантажених мішками.

Діяльність Лупи Грабуздова фіксувалась в Діаріуші. Дослідники вважають, що підштовхнула Г. Нарбута та його друзів до створення образу Лупи сатира XVIII століття «Докази Хама Данилея Кукси потомственності», що висміювала авантюристів та самозванців.

Коли ж натхнення вичерпалось, було влаштовано «похорон» Лупи Грабуздова, про що, навіть, сповіщала одна з київських газет. За труною з небіжчиком йшли гоголівські Іван Іванович та Іван Никифорович.

Коли б ми не вели себе, як оті чухраїнці, то вже давно читач міг би одержати прецікаву книжку про життя та службу Лупи Грабуздова і його літературних батьків.

Замість епілогу

А може й на це здивування знайдемо відповідь у Остапа Вишні? «Як попервах чухраїнці свою культуру будували. Узялися дуже ретельно... А потім за щось завелися, зразу за оглоблі... та як ізчепилися полемізувати... Аж дивляться — у всіх кров тече... Тоді повставали й стогнуть: «Якби ж знаття, що один одному голови попровалюємо, не бились би!» Сильно в них тоді культура затрималася... Та й не дивно: з попровалюваними головами не дуже культурне життя налагодиш...»

Віталій АБЛІЦОВ.

Наша ілюстрація: Розмова Г. Нарбута з Лупою Грабуздовим. 1919.

Нещодавно вузівська та наукова громадськість України була повідомлена, що у вересні 1995 р. відбудеться Міжнародний науковий конгрес «Польща—Україна: вчора, сьогодні й завтра двох великих слов'янських народів». Він працюватиме «для увіковічення трьох важливих історичних подій». У загальній інформації про них повідомляється: «У 1995 році минає 75-та річниця укладення угоди між Юзефом Пілсудським та Симоном Петлюрою, яка мала шанс змінити хід історії обох наших держав і народів.

...минає також 50-та річниця угоди між ВІН-УГВР та УПА про припинення братовбивчих боїв і встановлення порозуміння, що врятувало життя щонайменше кільком десяткам тисяч осіб.

... відзначатиметься 400-ліття від дня народження Богдана Хмельницького — польського шляхтича, котрого було обрано у Збаражі козацьким гетьманом».

Сьогодні минають роковини першої з цих подій. Отже, час розібратися в її значенні. Залучаємо до аналізу документи обох сторін — української та польської. Це свідчення сучасників, які розкривають питання далеко аутентичніше, ніж тлумачення нинішніх політизованих авторів.

Рем СИМОНЕНКО, доктор історичних наук, професор

Річниця заручин Пілсудського з Петлюрою

Польське керівництво (йдеться тільки про нього!) висловлювало — особливо спочатку — гаряче задоволення підписаними союзницькими угодами. Але так вважали далеко не всі, особливо коли йшлося про саме вторгнення. Ми не посилаємося тут на відкриті виступи польського пролетаріату, не згадуємо протесту великої групи польських письменників.Говоримо про впливових представників правлячих кіл. Один з них, відомий фінансист і промисловець, міністр С. Карпінський занотував 5 травня 1920 р.: «Займаємо Бердичів, Житомир і проголошуємо незалежність України з отаманом Петлюрою як нашим союзником. Не знаю людини, що мала б якийсь сантимент до цієї авантюри».

Кожне явище має свою передісторію. Обидві головні дійові особи заздалегідь готували угоди 21—24 квітня 1920 р. Провідна роль належала, як і завжди, більш сильній стороні.

Ю. Пілсудський надавав Україні пріоритетного значення у своїй східній політиці, діючи методом «поділяй і володарюй». Восени 1918 р. він повчав підлеглих: « В Києві лежить ключ до української проблеми». В цьому випадку Київ протиставлявся Львову. На початку січня 1919 р. Пілсудський уточнив суть справи — він «вважав більш легким вести переговори в Києві з Петлюрою, ніж домогтись будь-чого у районі Львова». Це не парадокс. Адже від Львова вимагали цілковитої капітуляції, маючи намір включити до складу Польщі Східну Галичину та Західну Волинь. Київ чекала «краща доля». Йому відводилася роль центру цілком залежної від Польщі васальної держави, в основному в межах східних земель Польщі 1772 р.

На різдвяні свята 1918 р. у Варшаві пересвідчилися у небезпідставності своїх розрахунків. Сюди прибула надіслана Головним отаманом дипломатична місія. Вона діяла вкрай обережно — адже водночас у Києві велася підготовка до об'єднання двох українських державних утворень — Української Народної та Західно-Української Народної республік. Це не похитнуло впевненості Пілсудського в тому, що він знайде партнера в наддніпрянській Україні. На цю роль дедалі виразніше претендував С. Петлюра.

Таке наочно виявилося наприкінці лютого 1919 р., коли, зазнавши поразки на Україні, Петлюра був змушений відійти на захід. Наприкінці травня за уповноваженням мінзаксправ УНР К. Мацієвича до Варшави надсилається його співробітник Б. Курдиновський.

Там чекали на зустріч. На ім'я прем'єр-міністра І. Падеревського надходить спеціальний меморандум. Тут відзначалося: «Директорія прийшла до остаточного переконання, що Україна не здатна здобути власну державність без чужої допомоги. З огляду на це (Директорія) вбачає необхідність спиратись на Польщу або в разі неможливості дійти згоди з Польщею відчуває себе вимушеною віддатись під опіку Росії...»

Далі викладались «умови, на які Курдиновський міг би погодитись... Вони зводились до:

а) гарантування особам, які входять до нинішнього складу Директорії... збереження їх на керівному становищі в уряді того або іншого складу, який буде створений за згодою (з Польщею) на території України, виключаючи Галичину. Передбачувана згода на значні зміни в складі самого уряду не включає участі в ньому поляків;

б) відмова від будь-яких претензій на частину Східної Галичини або ... від усієї цієї території і разом з тим від деяких повітів Волинської та Київської губернії;

в) спільні воєнні дії та система оборони на Сході з тим, щоб участь поляків передбачала б їх дії лише по Дніпро;

г) спільна торговельна політика з ліквідацією митного кордону між Україною та Польщею;

д) участь польської держави у закордонній політиці (України);

е) гарантування полякам правових привілеїв у економічній, політичній та культурній галузях».

ГОТОВНІСТЬ задовольнити далекосяжні польські претензії на Сході виявилася кращою перепусткою посланцеві Директорії. Угоді з представником УНР надавали такого значення, що від імені Польщі її мав підписати сам прем'єр-міністр.

Переговори велися блискавично. Угоду уклали в день прибуття емісара Директорії. 8 її статей навіть розширювали пункти, по яких УНР здавала національні інтереси полякам, накреслюючи контури майбутнього договору 21 квітня 1920 р. Головним стали тоді фіксація відмови Директорії «від усіх своїх прав на область Східної Галичини» та згода на включення території Волині на захід від р. Стир «як невід'ємної частини у... кордони польської держави».

Таке зобов'язання, закріплене в договорі 21 квітня 1920 р., означало вже формальний відхід від підтримки всенародного прагнення до возз'єднання. Цим у самому корінні підважувалася ідея української державності.

Звичайно, не можна геть заперечувати можливість, а в окремих випадках доцільність звернення народу, який відстоює право на самовизначення, по допомогу до своїх сусідів. Та це надто відповідальна справа, щоб легковажити корінні вимоги моменту й історичний досвід. Перше питання, на яке слід відповісти, — чи йдеться про фундаментальні національні прагнення. Вже переддень та укладення угоди Падеревський — Курдиновський засвідчили, що про подібне не було й мови. Йшлося лишень про вузькопартійні та вузькоегоїстичні інтереси Директорії та її оточення. По-друге, слід понад усе дбати про те, щоб такі звернення не оплачувались підривом самої визвольної боротьби. Ця вимога була брутально знехтувана — глибока прірва, що розділила українське суспільство, усувала саму можливість досягнення національної єдності. Нарешті, по-третє, шкідливою є безоглядна орієнтація на одну тільки силу, згубною, коли остання домагається цілей, не сумісних з історичними перспективами постаючої національної державності.

У ЗВ'ЯЗКУ із щойно відзначеним звернемось до свідчень ад'ютанта головного отамана О. Доценка, який найдетальніше дослідив обставини укладення варшавських угод. Автор констатує: «наші дипломатично-урядові чинники.., засліплені в своїй польсько-українській концепції, дальше свого носа нічого на бачили».

Найкращий доказ тому — статті договору, котрі стосувалися майбутньої української державності. Спочатку про неодмінний атрибут державності — її територію. Зміст відповідної статті С. Шелухин, якому належить грунтовний аналіз Варшавського договору, викладає в такий спосіб: «Петлюра визнає за Польщею право на українську територію в межах 1772 р. до Дніпра, без Києва і частини Подільської губернії. З цієї території, української і заселеної масивом українського народу з малюсенькою домішкою польських поміщиків та їх слуг, Польща уступає чи зобов'язується від себе уступити головному отаманові Петлюрі та його товариству під Україну од означеної... східної польської межі землю приблизно в 2 губернії... Україна по договору 21 квітня 1920 р. — це Київська та частина Подільської з шматочком Волинської губ... Петлюра віддав полякам 162 000 км^2 землі з 11 000 000 населення...»

Авторитетний правознавець С. Шелухин зупинився на інших принизливих наслідках «заручин» з Пілсудським. Це — обмежене визнання УНР, нерівноправний характер задоволення національно-культурних потреб польського та українського населення, окремі права польського поміщицтва щодо аграрної реформи на Україні. «Весь договір, обох сторін, що творили його, — наголошував С. Шелухин, — трактує український народ тільки за об'єкт, яким поляки і нібито уповноважений збоку УНР по своїй уподобі,.. виключно в польських інтересах розпоряджали самодержавно... не оглядаючись ні на що. Цей договір продиктований неповагою до української нації, він топче добре українське ім'я, честь і гідність. Коли б змовці проти української нації взялися творити такий акт, то нічого більшого проти її прав, свободи, незалежності, розвитку й існування і взагалі проти неї вони придумати не могли. Ні один ворог української нації не зміг би зробити більше того, що зробили ті люди, які виступали по цьому договору від імені українського народу».

Договір був різко засуджений українськими соціал-демократами, котрі групувалися навколо В. Винниченка. Не менш негативно відреагували на нього українські есери.

ІІІ конференція закордонних членів УПСР спільно з делегацією з батьківщини (22—24 травня 1920 р.; Прага) виступила з Декларацією, спеціально присвяченою варшавським угодам і польській інтервенції.

Декларація попереджала, що український народ ніколи не примириться з окупацією, відмовила Петлюрі в праві «говорити від імені Української Республіки», проголосила нечинність для України договорів, укладених з Польщею та будь-яких інших. Конференція закликала пролетаріат і міжнародну громадськість допомогти. «То ж найдіть в собі людські сили, людські почуття й зрозуміння нечувано тяжких страждань українського народу й зробіть, — що у вашій силі», — таким було звернення М. Грушевського та його товаришів до світової спільноти.

Тоді ж одразу виявилося, що польські патрони мають на меті лише використовувати своїх союзників для досягнення власних загарбницьких цілей на Україні. Самостійні кроки Петлюри та його оточення дозволялися лише тоді і в таких масштабах, коли і як це було потрібно Варшаві.

За задумом Пілсудського окремі економічні й фінансові угоди з УНР мали укладатись ще в період перебування польських окупаційних військ на Україні. Представників уряду України викликали до Варшави для обговорення проекту господарської угоди вже через кілька днів після початку інтервенції. Апетити польської сторони виявлялись неосяжними.

Ще до укладення угоди Пілсудський пообіцяв виправити скрутне становище з хлібом у власній країні поставками продовольства з України.

На Україну розраховували перекласти й весь тягар витрат на утримання окупаційних військ. Умови виплати боргу за «військову допомогу», надану урядові УНР, визначала окрема фінансова угода.

За таких умов забезпечувалось виконання кабальної економічної угоди. Її проект передбачав, що УНР «не відмовлятиме у видачі на вивіз продуктів землеробства, залізних та марганцевих руд, заліза, тканини, вовни, фосфоритів, щетини, сирих шкур, цукру, льону, худоби і продуктів тваринництва». Під контроль Польщі мали перейти залізниці. Їй надавались концесії на 99 років на розробку залізорудних родовищ, морські пристані Причорномор'я тощо.

Особисто Пілсудський не задовольнявся й цим. Він виношує плани залишити за Польщею величезну кількість залізничного майна, захопленого в результаті швидкого наступу. 1 травня керівник держави просить голову ради міністрів Л. Скульського прислати до нього хоч на день міністра шляхів. «Хочу з ним обговорити, — пише Пілсудський, — можливості скористатися зі здобичі залізничного майна. Угода ніби передбачає передачу його Україні, та багато можна було б зробити; потрібно з цією метою... надання мені технічних порад, аби в деяких питаннях я міг — не скажу зламати — обійти договір. ... кількість здобутого майна є величезною, та не хочу оприлюднювати її у зв'язку із існуванням умови з Україною... Отже, ще раз прошу прислати до Житомира на один день мін. залізниці. Його виїзд прошу тримати в таємниці...»

Перші успіхи нападників привели їх у стан ейфорії. Пілсудський вважав наслідки української кампанії остаточно вирішеними, а всю правобережну Україну здобиччю поляків. «Стратегічні завдання армії на цьому фронті властиве закінчені, — пише він у черговому листі (6 травня) до Л. Скульського. — Однак політичні й економічні міркування промовляють на користь залишення цих військ на довший час».

«З політичного боку, в той час як під їх (військ) впливом ми змогли б якнайскоріше створити модус вівенді на тих територіях, найвигідніший для нас; далі — ми могли б справляти більший тиск на формування уряду Петлюри, останній би залежав, головним чином, від нас, а не від когось іншого; врешті, оскільки цілий світ мусив би рахуватись з Україною як з нашим витвором...

З економічного боку — оскільки в цьому разі військо неминуче утрималося би тут, а не в нашій країні, воно не тільки не являло б жодного тягаря для неї, але й забезпечувало б можливість використання багатств України в інтересах Польщі».

Втім плани військової окупації лівобережної України проіснували недовго — розпочався загальний відступ польських армій.

Пілсудський дедалі одвертіше відмовляється від офіційно проголошеної та широко розрекламованої мети «походу на Київ» — відновлення української державності. Відповідно він дедаді виразніше дистанціюється від своїх українських союзників з Петлюрою включно.

В ІНТЕРВ'Ю кореспонденту «Дейлі мейл» вийшли на поверхню неприхована зневага та фактичне відхрещення від них: «Відносно політики українського уряду в Житомирі маршал зауважив: «Це є експериментом. Справа виглядає так: оскільки я — якщо можна висловитись — є тим, хто втягнув Польщу у цю затію, можу сказати, що нині даю українцям можливість. Коли їм вдасться — то вдасться; не досягнуть успіху, то не будуть його мати. Є два способи навчити людей плавати. Віддаю перевагу киданню їх у глибоку воду і вимушення, щоб вони плавали. Те, власне, роблю з українцями».

Начальник держави знову лукавив: понад усе він завжди дбав, як виплисти самому. Сподівання, що їх покладали на Пілсудського окремі представники українського національного табору, котрі групувалися навколо Петлюри, виявилися хибними у самій своїй основі.

Володимир РИЖОВ:

«До Європи — з серйозними намірами»

Ми вже повідомляли про те, що вчетверте поспіль київська жіноча баскетбольна команда «Динамо» стала чемпіоном країни. З її головним тренером Володимиром Рижовим розмовляє наш кореспондент.

— Хто був вашим найнадійнішим помічником і спільником на шляху до цього успіху?

— На щастя, маємо багато щирих друзів. Щоправда, у нинішньому сезоні наша команда спершу була в певній матеріальній скруті. Але згодом нам вдалося створити АТ «Баскетбольний клуб «Динамо», Київ». Левову частку навантаження несе «Брокбізнесбанк» на чолі з Сергієм Буряком. Отримавши солідні ін'єкції, команда почала успішно грати і в Кубку чемпіонів. Навіть мали шанс потрапити до четвірки найсильніших. Але продовжу перелік благодійників: багато років серед них значиться СП «Кріп», яке очолюють Петро Сергієнко та Павло Тернавський. Посильну допомогу надавало Міністерство у справах молоді і спорту, зокрема Валерій Борзов та Микола Костенко, центральна і міська ради ФСТ «Динамо», банк «Україна».

Окремо скажу, що велику роль у становленні нашого колективу зіграв фонд Арама Ялтиряна, який очолює відомий тренер, підприємець, меценат Борис Савлохов. Завдяки йому нам вдалося повернути до колективу олімпійську чемпіонку Марину Ткаченко, яка виступала за кордоном. З її появою команда буквально перевтілилася. Окрім цього Борис Сосланович узяв на себе багато витрат, пов'язаних з проблемами нашої команди.

— Володимире Івановичу, а хто ж здобував золоті медалі?

— Про видатну майстриню Ткаченко вже згадував. Гадаю, що гравці її класу на Україні з'являться ще не скоро. Єдине, що заважає Марині працювати на повну силу — її особисті проблеми. Чоловіка Ткаченко засуджено. Вона переконана, що це несправедливо. Дуже добре було б, якби в цьому ще раз розібралися компетентні люди. Талановитими з великим потенціалом, як на мене, є Кириченко і Довгалюк. Задоволений грою Навроцької та Шляхової. Остання — потенційний гравець національної збірної. Оля хоч і юніорського віку, але чи не єдина на Україні баскетболістка, яка добре бореться на чужому кільці. І за підборами вона найкраща в країні. Шляхова володіє точним триочковим кидком. Добре провели сезон — Наталя Сільянова, Олена Оберемко, Оксана Андрєєва, Світлана Бойко. Скажу добре слово й про молодь, швидку, вдумливу Людмилу Хільман. Зробила внесок у перемогу перспективна Катерина Власова. Але їй треба стати працьовитішою, позбавитися зайвої ваги.

— А хто входить до тренерської групи?

— Начальник команди Володимир Мартинов, який узяв на себе всі організаційні питання. На майданчику мій помічник Володимир Кавянов. Добра людина і фахівець наш лікар Олександр Бондаренко. Він за сумісництвом ще й чудовий масажист. Багато допомагали команді директор клубу Сергій Капітоненко та його помічник Олександр Кузнецов.

— Тепер подивімося на справу з іншого боку. Чи влаштовує вас як тренера національної збірної той факт, що «Динамо» виграло чемпіонат практично не маючи конкуренції?

— Моє глибоке переконання, що в нашому чемпіонаті баскетболістки просто деградують. Адже в багатьох командах не ведеться навчально-тренувальний процес. На жаль, за таких умов не прогресує молодь. Дехто навіть не обізнаний з азами баскетболу. Де ж, питається, взятися конкуренції, якщо вища ліга нереально роздута?

— Який же вихід?

— Варіантів кілька. Один — створити, як у хокеї, міжнаціональну лігу. Другий — скоротити кількість команд вищої ліги до 5—6. Не маємо права задовольняти амбіції федерації та суддів. Згадаймо, за часів Союзу в Україні завжди було чотири сильні клуби. Нині маємо 30—40 команд майстрів. Це ж — профанація. Звідки вони взялися? Даруйте, але кількість ніколи не замінить якості.

Якщо наша збірна потрапить на Олімпійські ігри, то все треба зробити для її нормальної життєдіяльності. Створити під неї календар. Треба їздити до США, Канади, Австралії. Не треба боятися витрат. Гра варта свічок. Необхідна централізована підготовка.

До речі, ми зараз готуємося до чемпіонату Європи, який розпочнемо матчем з хорватками 1 червня в Брно (Чехія). Мешкаємо на базі, що на дев'ятнадцятому кілометрі Житомирської траси. Міністерство у справах молоді і спорту виділило нам необхідні кошти. В залі маємо сучасні конструкції. Отже, умови нормальні.

— І Федерація баскетболу країни, мабуть, не залишилася осторонь?

— Не смішіть, будь ласка. Не казатиму про всіх її працівників. До речі, ми вдячні її виконавчому директорові Борисові Сосновському, який щиро допомагає чим тільки може. Річ про виконавча обов'язків президента Бориса Корбана. Він розповідає всім, що тренери збірної мають займатися питанням приїзду легіонерів. Це, даруйте на слові, абсурд. Трансфери гравцям до зарубіжних клубів видавав не я, а федерація. Вона й зобов'язана займатися цим питанням. Причому не зволікаючи, бо час спливає, а чемпіонат Європи вже не за горами. І нам треба якомога скоріше зібрати всі наші сили. Адже до чемпіонату Європи збираємося з серйозними намірами — поборотися за найвищі місця.

Як працювати наполегливо, зацікавлено, показала в чоловічому баскетболі УБА, яку очолює Михайло Бродський. Матчі чемпіонату збирають повні зали, їх показує телебачення. Майданчики оснащені сучасними конструкціями, табло.

Я порадив би Борисові Петровичу Корбану поступитися місцем людям сучасним, прогресивним. Не подумайте, що Рижов пропонує власну кандидатуру, або Бродського. Нехай цим займеться хтось інший, але потрібний українському баскетболу, що вже втомився від скандалів і конфронтації. Чемпіонат, як показало життя, проводити є кому. А чиновники федерації зобов'язані займатися питаннями збірних, подружитися з ФІБА, зарубіжними суддями. Це буде корисно.

— Ви вже сказали, що готуєтеся до чемпіонату Європи. Де збираєтеся побувати найближчим часом?

— Готуватимемося вдома, у Франції, Росії. Зіграємо кілька турнірів, зустрінемося з рядом дуже сильних національних збірних.

Анатолій КОСИЙ, журналіст

Штанге — прізвище майже футбольне

В Україні розпочав роботу перший футбольний тренер-легіонер

Все почалося в грудні минулого року, коли після першого кола Микола Павлов разом з чотирма провідними гравцями «Дніпра» залишив команду, яка ще мала шанси (і має їх сьогодні) вибороти одну з трьох путівок до єврокубків. Новий генеральний спонсор дніпрян, добре відома в Україні та за її межами корпорація «Республіка» на чолі з Ігорем Бакаєм, разом з давнім господарем команди виробничим об'єднанням «Південмаш» (генеральний директор, він же президент футбольного клубу «Дніпро» Юрій Алексеєв) поставили за мету виконати це завдання.

І хоч підготовку до другого кола команда розпочала під керівництвом Олександра Лисенка, ніхто не знав (навіть він сам), чи допоможе йому його ж багаторічний досвід другого тренера стати повноцінним керівником колективу, перед яким стоїть висока мета. Тому футбольні експерти корпорації-спонсора наполегливо шукали досвідченого фахівця. І не тільки в Україні. Спочатку йшлося про повернення до керма «Дніпра» Валерія Лобановського, який, як відомо, починав тренерську кар'єру саме в Дніпропетровську. Але зрештою Лобановський вирішив залишитися ще на один сезон на близькому сході.

Кандидатура колишнього головного тренера збірної НДР Бернда Штанге з'явилася під час перебування дніпрян на навчально-тренувальному зборі в Німеччині. Як і переважна більшість його колег, після руйнації Берлінської стіни, 47-річний фахівець зостався практично без роботи. Були, щоправда, запрошення з Туреччини, Єгипту, Об'єднаних Арабських Еміратів, але Бернд Штанге обрав Україну. Чому — трохи пізніше, а поки що ближче познайомимося з новим головним тренером «Дніпра».

Бернд Штанге народився 14 березня 1948 року в невеличкому містечку Гнаштівці (Німецька Демократична Республіка). В місцевій команді «Хемі» та інших клубах другої ліги колишньої НДР грав захисником з 1957 до 1970 року. Тренерську кар'єру розпочав у 1971 році помічником головного тренера однієї з провідних команд країни — «Карлцейс» (Йена). А потім очолював її до 1978 року. Після дворічної праці в федерації футболу Штанге був другим тренером першої збірної НДР (1980-82 рр.), головним тренером олімпійської (1982-84 рр.), і нарешті національної команди своєї країни — 1984—1988 роки. Останнім часом очолював клуб бундесліги «Лейпціг» та працював спортивним директором берлінської «Герти».

Так-от, біля керма «Дніпра» цей високий білявий чоловік став напередодні кубкової зустрічі команди з Шепетівським «Темпом». Стрункий Бернд Штанге чимось схожий на Валерія Лобановського: бездоганним зовнішнім виглядом, вимогливістю до підопічних, ввічливим ставленням до оточуючих. От тільки більш розкутий як на «командирській» лаві, так і в спілкуванні з журналістами.

— Гер Штанге, чому все-таки ви віддали перевагу запрошенню з України?

— Хай тут я матиму меншу зарплату, але разом з «Дніпром» є змога заявити про себе в футбольній Європі. Бо головна мета мого приїзду — вихід до єврокубків. Якщо не цього, то обов'язково наступного року.

Мій контракт діятиме до першого липня 1996 року.

— Ви вважаєте, що півтора сезону — термін для створення боєздатної команди достатній?

— Уже сьогодні «Дніпро» має у своєму розпорядженні чимало футболістів непоганого класу. Але для успішного виступу на міжнародній арені треба запросити ще 2—3 гравця — таких, як колись були у вас Геннадій Литовченко та Олег Протасов. Я добре пам'ятаю їх по виступах за збірну СРСР.

— Як же зустріли вас у Дніпропетровську?

— Дякую, чудово. Умови для тренування — прекрасні, помічники — тренери Олександр Лисенко, Іван Вишневський та Олег Таран — люди авторитетні, ставлення до команди з боку місцевої влади — кращого годі й бажати. Тож наша мета — дарувати людям у цей складний для України час якнайбільше радості і позитивних емоцій.

— Чи можна сказати про тактичне кредо «Дніпра» під керівництвом його нового головного тренера?

— Нав'язувати суперникові пресинг ще на його ділянці поля і — атака та ще раз атака. Це якщо говорити одним реченням. До підписання контракту мені вдалося подивитися два матчі за участю дніпрян — з динамівцями Києва на стадіоні «Метеор» та з «Темпом» у Шепетівці. Тож маю певне уявлення про ставлення футболістів до своєї справи, бачу перспективи. Вони, до речі, частково підтвердилися у двох наступних поєдинках: у того ж «Темпу» на своєму полі ми виграли з рахунком 1:0, а «Зорю-Малс» розгромили — 6:0.

— Гер Штанге, ні для кого не секрет, що навіть елементарний побут у нашій країні поки що гірший від загальноєвропейського. То як реагувала на ваш від'їзд сюди сім'я?

— Дружина, звичайно, з сумом. Зате молодший син Мартін задоволений, бо мріє вчитися у Київському університеті. Мені ж поки що надали чудове житло на заміській спортбазі «Дніпра». Сім'я приїде пізніше.

— В Україні до тренера звертаються на ім'я по батькові. А як будуть звертатися футболісти «Дніпра» до свого «коуча»?

— Пане Штанге. Я ж до них — з повагою на Ви. Між нами повинна бути певна дистанція: я їхній друг і товариш, але не панібрат. І над усе — наполеглива робота. На тренуваннях і всі дні, і всі дев'яносто хвилин кожного поєдинку на полі.

...Отже, дебют першого в Україні тренера-легіонера з майже футбольним прізвищем можна вважати вдалим. Якщо зважити, що німці від природи наполегливі, послідовні і працьовиті, люблять порядок, то надії на майбутнє «Дніпра» обгрунтовані. Особливо якщо Штанге справді запросить до команди двох-трьох футболістів міжнародного класу. З одним форвардом, до речі, який виступав в «Аяксі», «Осері» та «Андерлехті», уже йдуть попередні розмови...

Дніпропетровськ.

На знімку: тренер «Дніпра» Бернд Штанге.

ЛИШЕ РЕЗУЛЬТАТИ

Футбол. Першість країни. Друга ліга. 29-й тур. Медіта — Сіріус — 5:0, Шахтар (Павлоград) — Віктор — 2:2, Таврія — Галичина — 1:2, Чорноморець-2 — Газівник — 0:2, Меліоратор — Явір — 1:1, Артанія — Десна — 0:0, Динамо (Саки) — ФК Львів — 1:0, Чайка — Рось — 2:0, Металург — Дружба — 0:2, Титан — Азовець — 3:0.

Третя ліга. 29-й тур. Нива — Авангард (Жидачів) — 5:0, Трансімпекс — ФК ЛАЗ — 4:0, Дністровець — Вагонобудівник (Кременчук) — 0:2, Торпедо — ЦСКА — 2:2, Металург — Система-Борекс — 2:1, Шахтар — Авангард (Ровеньки) — 1:2, Оскол — Вагонобудівник (Стаханов) — 0:1.

Інформація про третій випуск акцій

акціонерного комерційного банку «Аскольд»

І. Відомості про емітента

Повна назва: акціонерний комерційний банк «Аскольд», скорочена — АКБ «Аскольд».

юридична адреса: 252126, Україна, Київ, вул. Білецького,9«В», Тел. 484-10-15

Банк зареєстровано Національним Банком України 11 червня 1993 року за № 175 у формі акціонерного товариства відкритого типу із Статутним фондом 500 млн. карбованців.

Банк має дозвіл № 134 Міністерства фінансів України на здійснення діяльності з випуску та обігу цінних паперів.

Банк створено для здійснення кредитно-розрахункового обслуговування юридичних та фізичних осіб, здійснення лізингових, факторингових, довірчих операцій та надання інших послуг клієнтам.

2. Результати діяльності емітента

На момент прийняття рішення про третю емісію банк має повністю виплачений статутний фонд у розмірі 6 000 000 000 (шість мільярдів) карбованців.

Адміністративних та економічних стягнень з моменту створення банку не накладалося.

Простроченої заборгованості банк не має.

3. Дані про емісію цінних паперів

Обсяг емісії: 1 000 000 акцій номінальною вартістю 1 000 000 карбованців кожна на загальну суму 1 000 000 000 000 карбованців. Із них: 900 600 штук — прості іменні акції і 99 400 — привілейовані.

Одна проста іменна акція дає право її власнику на один голос.

Власники привілейованих акцій участі в голосуванні не беруть.

Прийнято рішення про заміну акцій від першої та другої емісій номінальною вартістю в 10 000 крб. на акції номінальною вартістю в 1 000 000 крб. у співвідношенні 10:1. Обмін відбудеться в строк, передбачений передплатою.

Передплатниками можуть бути юридичні та фізичні особи.

Першочерговим правом у придбанні акцій користуються акціонери банку.

Акції продаються за номінальною вартістю.

Термін передплати: з 1 травня 1995 року по 1 серпня 1995 року.

Передплата проводиться за місцем знаходження банку.

Виплата дивідендів за акціями здійснюється один раз на рік у строки та в розмірах, які визначаються рішенням річних загальних зборів акціонерів.

Баланс на 01.04.1995 р.

АКТИВ:	(млн. крб.)
1. Грошові кошти на кореспондентському рахунку	12090
2. Дебітори банку	6045
3. Кредити надані банком (всього)	253454
в т.ч. короткострокові	251176
довгострокові	2278
4. Основні засоби	108505
5. Капітальні вкладення	5143
6. Будівельні та господарські матеріали	2277
7. Інші активи	55264
Всього	442778
ПАСИВ:	
1. Статутний фонд	6000
2. Інші фонди	138358
3. Грошові кошти на рахунках клієнтів	110130
4. Депозити підприємств та організацій	125120
5. Кредити банку	3250
6. Прибутки майбутніх періодів	12720
7. Інші пасиви	2336
8. Прибуток	44864
Всього	442778

4. Фактори ризику

Погіршення економічної ситуації в країні.

Зміни в фінансовій політиці уряду України.

Зміни в законодавстві про діяльність банків.

Інформація про випуск акцій

акціонерного товариства відкритого типу «Чернігівпромтовари»

АТ — «Чернігівпромтовари» засноване на загальних зборах засновників 10 березня 1995 року як акціонерне товариство відкритого типу з оголошеним Статутним фондом 10 000 000 000 (десять мільярдів) карбованців з назвою «Акціонерне товариство відкритого типу «Чернігівпромтовари», скорочена назва: АТ «Чернігівпромтовари», надалі — Товариство.

Органами правління Товариства є загальні збори акціонерів, спостережна Рада Товариства, Правління Товариства.

Товариство здійснює свою діяльність за такими напрямками:

розширення мережі промислових магазинів роздрібної торгівлі орієнтованої на середні і малозабезпечені прошарки населення;

будівництво оптової бази з транспортно-експедиційним цехом, збільшення об'ємів оптової торгівлі;

переробка плодоовочевої сировини на основі сучасної технології, що дозволить експорт даної продукції;

застосування нових технологій підвищення родючості сільгоспземель;

розширення відділення бджільництва. Розміщення на його базі сучасного обладнання для переробки продукції бджільництва.

Рішення здійснити випуск цінних паперів Товариства прийняте засновниками 10 березня 1995 року, протокол № 1. Фінансові ресурси, залучені в результаті емісії акцій, будуть використані для розвитку промисловості з переробки плодоовочевої сировини, розвитку бджільництва, розвитку торгівлі.

Випуск акцій Товариства складається з 10 000 (десять тисяч) простих іменних акцій номінальною вартістю 1 000 000 (один мільйон) карбованців на загальну суму 10 000 000 000 (десять мільярдів) карбованців. З них засновникам Товариства належить 5 250 (п'ять тисяч двісті п'ятдесят) акцій на загальну суму 5 250 000 000 (п'ять мільярдів двісті п'ятдесят мільйонів) карбованців.

Початок передплати — 3 травня 1995 року.

Закінчення передплати — 3 листопада 1995 року.

Місце передплати: 250005, м.Чернігів, вул. Леніна, 53; тел. 2-20-42, факс 16-43-62.

Кількість серій: Дві — «А» і «Б».

Акції серії «А» — порядкові номери 0001 — 5250.

Акції серії «Б» — порядкові номери 0001 — 4750.

Установчі Збори будуть проведені 10 листопада 1995 року.

Товариство не користується послугами продавців цінних паперів і розповсюджує акції самостійно.

Виплата дивідендів здійснюється один або два рази на рік протягом одного місяця після проведення Загальних зборів акціонерів. Метод розрахунку і розмір дивідендів затверджується Загальними Зборами акціонерів за підсумками кожного фінансового року.

Якщо передплата на акції перевищує розмір Статутного фонду, Правління Товариства може відхилити зайву передплату. Якщо Правління не відхилило зайву передплату, рішення про прийняття чи відмову зайвої передплати приймають Загальні Збори акціонерів.

Якщо передплата не досягла встановленого розміру — 60 відсотків акцій, акціонерне Товариство вважається не заснованим. Особам, які підписались на акції, повертаються внесені суми не пізніше як через 30 днів.

Фактори ризику в діяльності Товариства: непослідовність урядових рішень і заходів щодо економічних реформ в Україні, зміна загальної економічної ситуації в умовах політичної і економічної кризи, негативні істотні зміни в законодавстві України.

Информация о выпуске ценных бумаг акционерного общества «КОММЕРЦИНВЕСТТЕХНОЛОГИИ»

I. Основные сведения об эмитенте

Полное наименование — Открытое акционерное общество «КоммерцИнвестТехнологии»
Краткое наименование — АО «КИТ» (далее АО)
Организационно правовая форма — открытое акционерное общество
Юридический адрес: Украина, 320008, Днепропетровск, ул. Театральная, 6
Акционерное общество создается на основании решения собрания учредителей от 15 марта 1995 года.

II. Сведения об учредителях АО

Сведения об учредителях АО:		
Ф.И.О.	Доля в УФ	Количество акций
Крышин Олег Юрьевич	6,25%	250
Гуртовой Валерий Филиппович	6,25%	250
Демьяненко Игорь Львович	6,25%	250
Недолуга Сергей Викторович	6,25%	250

Состав имущества, которое вносится учредителями в уставной фонд АО в натуральной форме				
№	Наименование	Количество	Стоимость в крб.	Всего млн. крб.
1.	Компьютер персональный	4 (четыре)	180 000 000	720
2.	Принтер матричный	4 (четыре)	70 000 000	280
3.	Итого	**	250 000 000	1000

Согласно действующему законодательству учредители обязуются в течение 2-х лет держать не менее 25% акций АО.

III. Цели и предмет деятельности АО

Координация производственной, научно-производственной, научно-технической и иной хозяйственной деятельности в области промышленности и в других областях народного хозяйства.

IV. Сведения о выпуске ценных бумаг АО

Планируемый размер Уставного фонда 4 000 000 000 (четыре миллиарда) карбованцев. Вид выпускаемых ценных бумаг — простые акции на предъявителя. Номинальная стоимость одной акции — 1 000 000 (один миллион) карбованцев. Выпускаются акции серии А, №№ 0001 — 4000. Общее количество выпускаемых акций 4 000 (четыре тысячи) штук. Право на участие в управлении деятельностью АО с правом решающего голоса дает пакет простых именных акций АО «КИТ» в количестве 50 (пятидесяти) штук. При этом количество голосов определяется из расчета одна акция — один голос. Место выплаты дивидендов — 320008, г. Днепропетровск, ул. Театральная,6. Дата начала открытой подписки на акции 2 мая 1995 года. Дата окончания — 10 мая 1995 года. В случае недостижения уровня подписки 60 процентов акций АО признается несостоявшимся, а средства подписчика возвращаются в порядке, предусмотренном действующим законодательством. Учредительное собрание АО состоится 15 мая 1995 года по адресу: г. Днепропетровск, ул. Театральная, 6. В случае превышения уровня подписки Учредительное собрание может принять решение об увеличении уставного фонда или о возврате средств подписчикам в установленном законодательством порядке, начиная с конца списка. Решение о выпуске акций принято собранием учредителей. Протокол № 1 от 15 марта 1995 года.

V. Размещение акций осуществляет на территории Украины Общество с органиченной ответственностью «ФК-Партнер» по курсовой стоимости.

Адрес ОСОО «ФК-Партнер»: 320008, г. Днепропетровск, ул. Театральная,6. Тел (0562) 496958, расчетный счет для внесения начальных взносов: № 60467946 в Южном отделении КБ «Приватбанк» г. Днепропетровска, код ОКПО КБ «Приватбанк» 14360570, МФО 305299.

Все гениальное — просто!

Газосварка без карбида!

У Вас проблемы с **карбидом, кислородом, ацетиленом?**

Не беда, обращайтесь к нам. Мы производим промышленные электролизно-водные газосварочные установки

ТЕРЕ-1.5Т

Толщина свариваемого металла 0.5 ... 5мм,
Выход газовой смеси 1500 л/час,
Максимальная потребляемая мощность 4.5 КВт
Обеспечиваем гарантийное и послегарантийное обслуживание

Звоните: (0572) 23-0127, 32-1903, 20-5396
Пишите: 310115 Харьков-115, а/я 3151
Приходите: г. Харьков, ул. Котлова, 29

Только установки фирмы "Технолог" заменяют ацетиленовый сварочный пост!

Фирма постоянно имеет в продаже большой выбор газоиспользующего котельного оборудования:

автоматика КСУМ 2 П, САУК для паровых и водонагревательных котлов;
датчики ДД, ДН, ДТ, ТУДЭ;
газовые счетчики РГ, исполнительные механизмы МЭО;
оборудование для ГРП и шкафные различной мощности, регуляторы давления РДБК, УРРД;
газовые горелки ГГВ, ГГ 1, БГГ для котлов, печей ФТЛ и других газоиспользующих объектов;
полнокомплектные котлы Факел Г, Факел 0,8 ЛЖ, НИИСТУ.

Все оборудование находится на складе в Полтаве.
Адрес: 314000, Полтава, ул. Серегина, 11.
Тел. / факс: (0532) 58-41-98, 58-48-36.

Національний виставочний центр України, корпорація « Іріс» проводять 12-19 травня 1995 року в місті Києві міжнародну виставку

«Житло, офіс, комфорт»

Заявки на участь у виставці та розміщенні реклами приймаються до 6 травня.
Телефони у Києві: 261-75-46, 261-63-77. Факс 261-62-49.

Реклама в газете «Голос Украины». Телефон 441-89-34. Факс 449-85-62.

Компанія ФІН-МАРК проводить у Донецьку виставку продукції Італії «ДІЛОВА ЗУСТРІЧ».

Виставка відбудеться 5 — 6 травня 1995 року в приміщенні Молодіжного палацу «ЮНІСТЬ» за адресою: 340048, Донецьк-48, вул.Челюскінців,189.
Тел. (0622) 55-55-11, факс (0622) 55-82-88.
Час роботи: 10.00 — 16.00 (для спеціалістів); 16.00 — 18.00 (для всіх бажаючих).

ПРОДУКЦІЯ:

- ✓ кавоварочні машини еспресо та капучино, кавомолки, посудомиючі машини;
- ✓ машини для сфери громадського харчування: скиборізки, картоплечистки, контактні грилі, машини для переробки овочів, столові кутери;
- ✓ м'ясопереробне обладнання: м'ясорубки, стрічкові пилки, міксери для м'яса, машини для начинения ковбас;
- ✓ багатоцільові холодильні вітрини, холодильні камери, системи центрального охолодження, комплектуючі вузли для торговельних точок всіх видів;
- ✓ машини для виробництва макаронних виробів, варочні машини;
- ✓ обладнання та печі для піцерій;
- ✓ автомати для розливу напоїв з попереднім та наступним змішуванням, охолоджувачі та градирні для безалкогольних напоїв, пива, вина, соків;
- ✓ вина, бренді, віскі, горілка, макаронні вироби;
- ✓ піна для ванн, піна для душу, гель для волосся, дезодоранти, лак для волосся, креми, шампуні;
- ✓ засоби для миття посуду, пральні порошки;
- ✓ жіночі колготки;
- ✓ обладнання та електронагрівальні елементи для печей, пральних машин, посудомиючих машин, кавоварок і т.п.;
- ✓ обладнання для виробництва металевого профілю (профілі для дахів та стін, панелі з піноізоляцією, профілі для віконних та дверних рам, металеві профілі для меблів та полиць).

ЗАОЧНОЕ ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ

МЕЖРЕГИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ объявляет очередной набор по новейшим специальностям менеджмента и бизнеса:

Высшее и последипломное образование
(на базе среднего, среднего специального и высшего, а также учащиеся XI классов)

- ЭКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ БИЗНЕСОМ
- УПРАВЛЕНИЕ ПЕРСОНАЛОМ
- ПРАКТИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ

Срок обучения от 2 до 6 лет (в зависимости от уровня образования). Выдается государственный диплом о высшем образовании (младшего специалиста, бакалавра или магистра наук).

Переподготовка
(на базе среднего специального и высшего образования)

- МЕНЕДЖМЕНТ В ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ СФЕРЕ
- БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ И АУДИТ
- ХОЗЯЙСТВЕННОЕ И ТРУДОВОЕ ПРАВО

Срок обучения от 1 до 2,5 лет (в зависимости от специальности). Выдается государственный диплом о втором высшем образовании (младшего специалиста или специалиста).

Выпускники получают также **международный сертификат Национального Нострификационного комитета**, признаваемого в 120 странах мира.
Полное обеспечение **учебной литературой**, содействие **в трудоустройстве.**
Стоимость обучения $300 за семестр (оплата принимается в КАРБОВАНЦАХ по наличному и безналичному расчету). Гос. лицензия №2-2/1-141.

ПРИЕМ ДОКУМЕНТОВ ДО 15 МАЯ 1995 ГОДА

252039. Киев, ул. Фрометовская,2, МАУП
☎ (044) 264-10-51, 264-61-86, 264-72-56 (факс)

Запрошуємо на семінар

з 10 по 13 травня у м.Києві

Працівники Фонду державного майна, Мінфіну, Антимонопольського комітету висвітлять питання приватизації, фінансового менеджменту та постприватизаційної діяльності підприємств.

Участь у семінарі — платна. Гроші **перераховуються на рахунок ФК «Автоальянс-інвест», код 22926761, р/р 13487525 в АППБ «Аваль», МФО 300335.**

Довідки по телефонах: (044) 224-52-23; 225-21-50.

ФК «Автоальянс-інвест».

Украинское объединение по сбыту угля «Укруглесбыт» ликвидируется с 20 марта 1995 года. Претензии кредиторов принимаются в течение месяца со дня опубликования в печати.

Украинская Энергетическая Компания

ДИЗЕЛЬГЕНЕРАТОРЫ и САКи

(8 кВт- 1 МВт)

(стационарные, передвижные, различной степени автоматизации)

- ПРОИЗВОДИМ И ПРОДАЕМ
- ПОЛНОЕ ТЕХОБСЛУЖИВАНИЕ
- КАПИТАЛЬНЫЙ РЕМОНТ
- ГИБКАЯ СИСТЕМА СКИДОК
- ВОЗМОЖНА ПОСТАВКА ОБОРУДОВАНИЯ НА БАРТЕРНОЙ ОСНОВЕ

Харьков, 310103, а/я 4890 ☎ (0572) 33-13-02, (факс) 33-40-66

Свобода общения — в кармане

Говорящий, англо ↔ русский электронный словарь-переводчик — ваш надежный проводник к успеху в общении, работе с документами, изучении английского. Производство США, около 400000 слов, в т.ч. 394 стандартные фразы, он же — калькулятор.

Контактные тел.:
(05522) 7-35-60; (044) 446-20-23.

МП Промоборудование
(044) 294-18-71, 294-18-72, 416-54-81, 416-00-82, тел./факс 416-02-68

постоянно производит и реализует со складов Киева и Львова

— маски и очки для сварщиков;
— агрегаты сварочные дизельные АДД 4004 на раме или шасси;
— комплекты газорезки и сварки на ацетилене, пропане, керосине (в т.ч. генератор АСП, баллон, редуктор, резак, горелка, шланг и др.);
— трансформаторы сварочные 300-400А; 220-380 В.

Наш адрес: 252013, Киев, ул. Стройиндустрии, 8; р/с 11467475 в АБ Ажио Киев МФО 300175 ОКПО 21466837.

До уваги вкладників Ощадного банку України

Ощадний банк України повідомляє, що у зв'язку із зміною Національним банком України облікової ставки за кредитні ресурси з 1 травня 1995 року в установах Ощадного банку установлюються такі процентні ставки на вклади населення:

на строкові вклади — 80 відсотків річних,
на цільові вклади на дітей — 160 відсотків річних,
на вклади до запитання — 10 відсотків річних.

Валерій ДЯЧЕНКО, письменник

«ГЛОБУСНА» ВЕРЕМІЯ,

або Харківський варіант проблеми «Так далі жити не можна!»

***Є** В ХАРКОВІ книжкова фабрика «Глобус» (колись — «Комуніст»). Ще кілька років тому за попереднього директора Р. Демчука (передчасно, на жаль, померлого) вона була третьою за всіма показниками в СНД. В Україні лише львівський «Атлас» не поступався їй. Нині фабрику очолює колишній головний інженер Ю. Семашко. Його кількарічне директорство закінчилося доволі банально: дотягнувши до пенсійного віку, він нещодавно «подав у відставку». І знову на вакантну посаду рветься нинішній головний інженер... Хоча не тільки. А після всього недавній флагман поліграфічної індустрії навіть у Харкові пасе задніх.*

Отже, основні штрихи до проблеми, яка потребує нагального розв'язання.

Зарплата на фабриці за часів директорування Ю. Семашка впала до мінімальної позначки, отож фабричани почали «нести» все, що погано лежить, а надто ж — комерційну книжкову продукцію, продаючи її на базарі за цінами, що завдають збитків замовникам; майже половина найкращих спеціалістів змушена була піти з фабрики; дошкуляє хронічна незавантаженість виробництва, багато в чому з вини керівництва втрачені важливі виробничі зв'язки з суміжниками, замовниками тощо. Отже зростає недовіра «низів» до «верхів», тим більше, що перші бачать, як підозріло швидко множиться довкола фабрики кількість різних фірм і «фірмочок», керують котрими сини та дочки нинішніх фабричних «верхів». Добре було б, якби це сприяло поліпшенню ситуації, однак усе якраз навпаки. Ще більше сумно стає від того, як дізнаєшся, що відсотків сімдесят керівного складу фабрики — пенсіонери, а частина її працівників перебуває на посадах, не маючи... закінченої поліграфічної освіти. Кого тільки тут нема: економісти, політехніки, будівельники... Господи, та чи ж можливо за такого стану справ вийти з прориву?!

От і виходить, що часом на фабриці не можуть правильно обчислити ПДВ: нещодавно після перевірки місцева податкова інспекція оштрафувала «Глобус» на 5 мільярдів карбованців за ці та інші прорахунки.

Громадянське сумління не лишає байдужим працівника постачання В. Мураховського, котрий сигналізує у відповідні інстанції про непорядок на фабриці. Такий виявлений ним факт: до Єкатеринбурга з лютого по липень 1993 року відправлено на 350 мільйонів рублів (російських!) книжок, а гроші не повернулися. Останнє резюме місцевої прокуратури: книжки відвантажені правильно, тож у порушенні кримінальної справи відмовили. Воістину соломонове рішення! Сакраментальне питання: де ж усе-таки гроші? Чому вони не повернулися на фабрику?

І ще один тривожний момент ситуації на «Глобусі», помічений мною, можливо, вирішальний для майбутнього цього колективу, бо цей момент стосується людського чинника. Морально-психологічну атмосферу на фабриці важко назвати інакше, ніж атмосферою морального терору з боку нинішнього (і вже колишнього) директора Ю. Семашка. Його, на жаль, запізніло охопила сверблячка перебудовної діяльності. Парадокс: колишній начальник пробує звільняти нинішніх (?) працівників, намагається робити якісь формальні перестановки: наприклад, скорочує посаду начальника лабораторії К. Приходченко, прекрасної працівниці, а її підлеглих невідь чому приєднує до... відділу головного технолога.

Зізнаюсь одверто: мені важко писати цю статтю, тяжко збирати факти, бо фабричний народ заляканий Ю. Семашком: всі бояться бути звільненими з роботи. Свіжий факт: коли делегація з фабрики хотіла з'їздити до Києва в Міністерство у справах преси та інформації, обговорити можливу кандидатуру нового директора, стан справ у колективі, пан Семашко негайно зібрав начальників цехів та відділів і попередив, щоб ті нікого не відпускали з роботи, навіть на лікарняний (!) під загрозою звільнення.

Проте, попри все, народ пробуджується: пише листи у вищі інстанції (от тільки б реакція була дійовою!), а в березні колектив удався навіть до рішучого заходу: страйку. І негайно знайшлися гроші, щоб пристойно оплатити працю робітників!

Однак тиск на колектив триває, і нині зрозуміло, чому Семашко і К° прагне лишити фабрику «своїй» людині, аж тут з'явився незапланований конкурент на посаду директора, і його треба будь-що «завалити». Але ж методи, якими це робиться! Остання крапля, що має переповнити чашу терпіння: 7.04.1995 р. п. Семашко скликає збори начальників цехів та відділів і велить їм скласти листа до Міністерства у справах преси та інформації, що на фабриці «цветущая жізнь», роботи й грошей повно, всі щасливі й задоволені. Заодно обливає помиями «конкурента»: мовляв, якийсь сумнівний комерсант, рветься правдами й неправдами до влади тощо. Особливо старався міцно висловитися один з можливих кандидатів на посаду директора — головний інженер фабрики М. Шепетяк, який теж несе свою частку відповідальності за розвал «Глобуса» і якого не вельми шанують у колективі. (До речі, лист, посланий до міністерства, переповнив-таки чашу терпіння колективу: тепер ніхто з працівників, як казали ті, хто зі мною зустрічався, не хоче ні п. Шепетяка, ні ще одного претендента передпенсійного віку «зі сторони» (який, між іншим, заявив у кулуарах облвиконкому, що невдоволений життям, піде на фабрику заробити пристойну пенсію і квартиру).

Але є ще один претендент, на якого покладають великі надії прості «глобусяни». Це Андрій Євдокимов — директор видавництв «Інтербук» і «Ліанда», відомих далеко за межами України. Головні козирі Андрія: 34 роки — вік входження у зрілість, вік дерзання і прийняття сміливих рішень; успішна праця в книжковому бізнесі, надійні міжнародні зв'язки, вміння керувати чималими колективами (у його видавництвах потужний автопарк, згуртована будівельна бригада, що споруджує власну друкарню — і це в такий скрутний для видавництва час! — а також будує триповерховий офіс). А. Євдокимов відомий у культурних колах нашої держави як меценат; так, він «вгадав» із часописами «Чумацький Шлях» і «Бурсацький спуск», які відомі нині в 15 країнах світу, стали лауреатами Всеукраїнського фестивалю гумору й сатири, а нині висунуті на здобуття престижної міжнародної премії Букера 1995 р. (Англія).

Саме тому кандидатуру А. Євдокимова підтримують Спілка письменників України, Гуманітарно-літературна асоціація Григорія Сковороди (ГЛАС, Харків), члени комісії ВРУ з питань культури та духовного відродження (Л. Танюк, М. Жулинський), зокрема її підкомісія з питань книговидання (голова — П.Осадчук).

Усе гаразд в А. Євдокимова і з професійними навичками (закінчив Московську академію друку) та практичним досвідом (Андрій ось уже вісім років поспіль співпрацює з фабрикою «Глобус», знає її «від» і «до», а головне, має прекрасний план перебудови і палає бажанням переробити все на краще: тільки тут, а не будь-де в іншому місці!).

Отож тепер усі наші погляди прикуті до Міністерства у справах преси та інформації України, де невдовзі розпочне працювати конкурсна комісія.

Отож апелюємо до здорового глузду енергійного п.Онуфрійчука та членів поважної конкурсної комісії: інтереси справи вимагають появи нового покоління керівників, які здатні успішно працювати навіть у нинішніх суперскладних умовах.

Харків.

P.S. 21 квітня ц.р. відбулося засідання конкурсної комісії. Симпатії її членів розділилися порівну між двома претендентами: Андрієм Євдокимовим та Анатолієм Єфановим. Має відбутися переголосування. Але тут уже даються взнаки хиби таких конкурсів: усе може вирішити випадок. То чи не ліпше в даному разі надати вирішальне слово голові конкурсної комісії? Чи, скажімо, провести таємне голосування в самому колективі?

Олександр НОВИЙ, журналіст

Продовжуємо цикл публікацій, в основі яких — бесіди з народознавцем Гарафиною МАКОВІЙ

(Початок у номерах за 7, 11, 18, 25 березня, 1, 8, 15, 22 квітня).

ЦВИНТАР

Нам не стає сіпати живих, ми сіпаємо і мертвих. Коли стирався з землі цвинтар, — обов'язково лишали знак, котрий сповіщав, що він там був.

З села Анадоли Хотинського району, що на Буковині, приїхала жінка, бо захворів чоловік. Беру на молитву, а мені показує лишень обвішаний черепами кілок, більше нічого. Тоді вона: «У нас там, де цвинтар був, робили водоймище (зачепили частину). Чоловік причетний до того волею долі як інженер. Коли переносили давні могили — бачила черепи...»

Вона каже, і в моїй уяві кілок уже перетворюється у чоловіка: портретна характеристика, зовнішній вигляд, діагностика — все збігається. А далі ... показало, як по цій воді вибулькують, як живі, душі померлих. Жінка пізнавала своїх родичів, знайомих. Тіла забрали, а душі, які у Царство Небесне, не перейшли, лишились. Вони були припечатані при захороненні до того місця, аби поки не омиє їх родина, до них не підходила ніяка нечисть.

Ми добре уже знаємо з науки: вода має здатність зафотографовувати. І якщо зробити водоймище, що поїть район, зачепивши колишній цвинтар, то чи не є це неймовірним безглуздям?! На щастя, відбило, як ті душі відмолити. «Слава Богу, — сказала на прощання жіночка, — не будемо пити воду з мерців».

Тягне за собою багато бід і чиясь передчасна смерть у родині. Вона йде неприродним способом. Людина, з того, що бачу, має доживати до глибокої старості, бо Бог є любов і від Бога немає зла. Коли передчасно гаситься свічка людського життя, — десь на родовідній лінії є велика родова осквернa. Своїм гріхом ми досягаємо її і ... тонемо, пропускаючи те зло почерез себе далі.

Тому можна почути часто: померла людина, а за нею і пішло, і пішло...

Коли помирає передчасно людина, її або забирають нечистоти предка, або захлинає бруд тих, що іще живуть. Останнє стосується діточок. Діти стають мовби валізою, куди перетікає каналами родовідне зло: неповна валіза — різні нещастя, хворіють, повна — ідуть на цвинтар. З того, що бачу, я би сказала, що діточки на цвинтарях — це є медаль «за доблесну працю» уміючим жити нечестиво батькам.

Був такий випадок: приїхала із Хмельниччини жінка. Розповідає: вела через дорогу за ручку дитину, а її збив мотоцикл. Чоловік покинув мене, кричав, що не уберегла...

А на молитву показує, що дівчинка, котра пішла по каналах татка, прикрила саме його від смерті. Працюючи на торговельній базі, він робив страшні порушення. Ними натягнув біди від нерадивого діда-п'яниці. Прийшов час, аби загасилася свіча його життя. Показало, як веде дорога на цвинтар, якою б була навіть похоронна церемонія. Та все це сталося з дитиною: затопила її татова чорнота, бо що є в гілочці, те пливе й на листочок. Листок отруївся тією чорнотою і відпадав, засмоктавши її у себе. Тато наробляє нову чорноту, благоденствує за рахунок дитини.

Приклад іще. Приїжджає із Чернівців бабуся з онукою: «Похоронила матір дівчинки, а тепер і онука гине...» На молитву: «Ти загорнула свою дочку у сувої полотен, простирадла та іншу мануфактуру і загребла її у ямі на цвинтарі там і там...»

— Там вона і похоронена, — підтверджує жінка.

— Чому замотана вона у те, що на тім є щось нечестиве: Ким ви працюєте, жінко? — цікавлюсь.

— Завідуючою магазином... Так, були порушення, розпоряджалися чужим, як своїм, — згоджується. — Та хіба так лиш я? А других чомусь біда не хапає...

Беру на молитву далі, показує могилу на сільському цвинтарі, чоловік копає на неї і дівчинку яму. — Хто там похоронений? — цікавлюсь.

— Мій дід...

— Має знак крові чужої на собі...

— Воював...

Але є смертельна заповідь: «Не убий». Чужою кров'ю на собі дідусь копає ямки на нащадків, що витекли з його каналів. Нащадок — торгашка-онука п'є чужу кров. Ось і попалася. Але мала дочку, що пішла уже з каналів її: зло перетекло, пішла у ямку дитина. За мамою тягнеться донечка.

Усвідомивши, що від чого, жінка тут же упала на коліна, схиливши чоло до землі ниць: «Прости мене, Боже!»

Пішли картини, як омити від гріхів душу діда, як онуку відв'язати від матері...

З того, що бачу, цвинтар є дуже велика загадка. І не кінчається наше життя разом з фізичною смертю — аж ніяк. З неї воно переходить тільки у інший вимір, по-справжньому починається. Ми отримуємо по заслузі, а напрацьоване зло, у якому не розкаялися, тече на рід, отруює цілі покоління. Приклад — і жінка з Коломиї Івано-Франківської області.

У дочки ноги у чорних смугах, а на тих смугах ще чорніша щетина. На молитву показує: там і там на цвинтарі височіє жінка, махає чорним предовгим язиком. Знак: опаскуджувала язичком людей. Не розкаялася. Родичі її зло молитвами не відмили. Дівчина пішла з її кореня: як ходив у тої жінки чорний язик, так тепер ходить дівчина з опаскудженими ногами — йде за подібністю. А мати у Зошиті відгуків зазначає: «Де б я подумала, що моя прабабуся (для моєї дочки це уже четверте покоління!) могла лишити моїй дитині таку біду. Але як я можу не повірити, як місце, де вона похоронена, співпадає».

(Продовження у наступних номерах).

Наступний номер газети вийде 4 травня ц.р.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19,
вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

- ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23, телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 521439.

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47,
проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311080.